

WYKONANIE BUDŻETÓW W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA ROK 2015

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

W roku 2015 jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego — 165 gmin, 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe — zrealizowały łącznie dochody w wysokości 15 211,2 mln zł i wydatki w wysokości 15 349,3 mln zł. W porównaniu do roku poprzedniego wykonane dochody były niższe o 194,3 mln zł (1,3%), a wydatki o 704,6 mln zł (o 4,4%). Dochody ogółem liczone dla wszystkich JST w kraju wzrosły o 2,4%, a wydatki spadły o 0,2%.

Dochody dolnośląskich JST zaplanowane w ich budżetach na rok 2015 w wysokości 15 616,1 mln zł zostały zrealizowane w 97,4% (stopień realizacji planu dochodów dla JST w kraju wyniósł 98,9%). Na niepełne wykonanie planu dochodów ogółem wpływ miało niższe o 3,3% wykonanie dochodów własnych oraz tyle samo niższe wykonanie dochodów z tytułu dotacji celowych (kwotowo odpowiednio, o 308,5 mln zł i o 97,8 mln zł niższe niż planowane). Plan dochodów nie został w pełni zrealizowany w budżetach 154 jednostek (132 gminach, 20 powiatach i 2 miastach na prawach powiatu).

Wydatki budżetowe zaplanowane na poziomie 16 308,1 mln zł zostały zrealizowane w 94,1% (stopień realizacji wydatków dla JST w kraju wyniósł 94,2%). Wykonanie planu wydatków ogółem określiło wykonanie planu wydatków bieżących w 94,9% i planu wydatków majątkowych w 91,0% (kwotowo, odpowiednio o 294,0 mln zł i o 664,8 mln zł niższych niż planowane).

Analiza stopnia wykonania planu dochodów i wydatków w jednostkach poszczególnych szczebli wskazuje, że województwo samorządowe zrealizowało dochody na poziomie wyższym niż planowano (100,4%), a wydatki na poziomie 99,2% planowanych, natomiast realizacja planu dochodów i wydatków w samorządach lokalnych ukształtowała się na poziomie niższym niż planowany i wyniosła: w powiatach — 98,3% i 94,4%, w gminach — 97,6% i 93,3%, a w miastach na prawach powiatu — 96,0% i 93,9% planowanych wielkości.

Wykonanie planu dochodów na poziomie wyższym (o 3,3 punktu proc.) niż wykonanie planu wydatków pozytywnie oddziaływało na poprawę wyniku i zmniejszenie łącznej kwoty deficytu w stosunku do kwot określonych w uchwałach budżetowych. W roku 2015 budżety dolnośląskich JST zamknęły się zbiorczo deficytem — w wysokości 138,1 mln zł (przy planowanym w wysokości 692,0 mln zł). Najwyższy deficyt (324,3 mln zł) wystąpił w budżetach miast na prawach powiatu, natomiast w gminach oraz w powiatach wynik zbiorczy budżetów był dodatni i wyniósł odpowiednio, 195,2 mln zł i 26,7 mln zł. Z danych publikowanych na stronach Ministerstwa Finansów wynika, że w 2015 r. budżety samorządowe zamknęły się zbiorczo nadwyżką w wysokości 2 603,6 mln zł (przy planowanym deficycie w wysokości 7 372,7 mln zł), a liczba jednostek z deficytem zmniejszyła się z 1451 (w 2014 r.) do 800 (w 2015 r.).

Poziom wykonania dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w 2015 r. przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Dochody i wydatki dolnośląskich JST w 2015 r.

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo	deficyt		nadwyżka	
	[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]		[tys. zł]	[tys. zł]	liczba JST	[tys. zł]	liczba JST
JST ogółem	15 616 078	15 211 193	97,4	16 308 109	15 349 255	94,1	-138 062	-440 444	51	302 383	145
Gminy, z tego:	7 246 996	7 075 542	97,6	7 373 261	6 880 317	93,3	195 225	-54 214	40	249 438	125
– miejskie	2 399 463	2 302 843	96,0	2 399 006	2 229 793	92,9	73 050	-6 899	6	79 950	26
– wiejskie	2 164 313	2 145 960	99,2	2 234 582	2 077 401	93,0	68 559	-19 430	19	87 989	59
– miejsko-wiejskie	2 683 220	2 626 739	97,9	2 739 673	2 573 124	93,9	53 615	-27 884	15	81 500	40
Powiaty	1 929 782	1 896 988	98,3	1 980 492	1 870 324	94,4	26 664	-15 895	8	42 559	18
Miasta na prawach powiatu	5 178 617	4 973 290	96,0	5 642 439	5 297 579	93,9	-324 289	-334 675	2	10 386	2
Województwo samorządowe	1 260 684	1 265 374	100,4	1 311 917	1 301 034	99,2	-35 660	-35 660	1	0	0

Spośród 196 dolnośląskich JST:

- 112 realizowało budżet z planowanym deficytem a ostatecznie rok 2015 deficytem zamknęło 51 (26,0%) JST — 40 gmin (w 1 przypadku przy planowanym zrównoważeniu budżetu), 8 powiatów (w 1 przypadku przy planowanej nadwyżce), 2 miasta na prawach powiatu oraz województwo samorządowe — łącznie na kwotę 440,4 mln zł (dla porównania — w 2014 r. deficyt dotyczył 103 JST łącznie na kwotę 823,9 mln zł),
- 84 realizowało budżet z planowaną nadwyżką (w 1 przypadku zrównoważony), a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 145 (74,0%) JST — 125 gmin, 18 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu — łącznie na kwotę 302,4 mln zł (dla porównania — w 2014 r. nadwyżkę uzyskało 93 JST łącznie na kwotę 175,5 mln zł).

Wyniki analiz wskazują na poprawę wyniku w stosunku do planu w budżetach 181 JST, z tego:

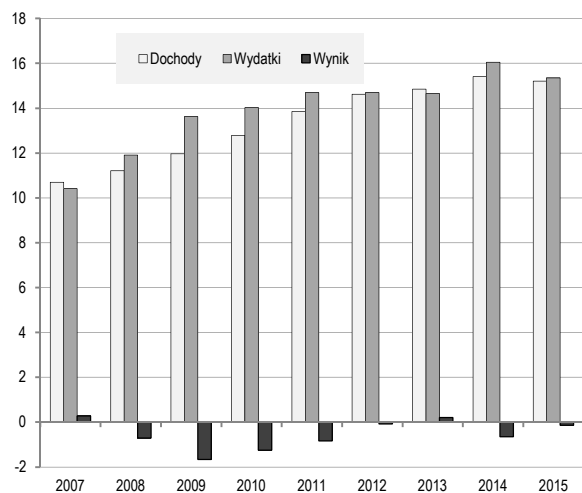
- 63 jednostki uzyskały nadwyżkę przy planowanym deficycie,
- 45 jednostek zrealizowało deficyt niższy od planowanego,
- 73 jednostki uzyskały nadwyżkę wyższą od planowanej (w 1 przypadku przy planowanym zrównoważeniu).

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 15 JST i oznaczał:

- wystąpienie deficytu przy planowanej nadwyżce budżetu (powiat milicki),
- wystąpienie deficytu przy planowanym zrównoważeniu budżetu (Niemcza),
- pogłębienie deficytu w budżetach 4 gmin (Bierutów, Ruja, Stara Kamienica i Wołów),
- niez uzyskanie pełnej kwoty planowanej nadwyżki w budżetach 9 gmin (Kamienna Góra m., Karpacz, Kowary, Międzyzlesie, Milicz, Nowa Ruda m., Pielgrzymka, Szczytna i Wleń).

Analiza przekrojowa zmian poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST pozwala zauważyć, że w latach 2007–2015 przy wzroście dochodów oraz wzroście wydatków prawie w każdym z lat (z wyjątkiem 2013 r.) miała miejsce realizacja wydatków wyższych niż uzyskane dochody. Sytuacja ta oznaczała ujemny wynik budżetu (deficyt), który najwyższą wartość (1,7 mld zł) przyjął w 2009 r. Łączny wynik wykonania budżetów w kolejnych latach potwierdził utrzymywanie się tendencji zmniejszania deficytu (z 1,2 mld zł w 2010 r. do 74,5 mln zł w 2012 r.). Odnotowany w 2013 r. wzrost dochodów (o 233,2 mln zł) i spadek wydatków (o 50,1 mln zł) oznaczał zamknięcie roku budżetowego nadwyżką (łącznie na kwotę 208,8 mln zł). Z kolei, odnotowany w 2014 r. wzrost wydatków majątkowych (o 676 mln zł), przy wzroście dochodów majątkowych (o 284 mln zł) określił deficyt — łącznie na kwotę 648,4 mln zł. W 2015 r. natomiast przy odnotowanym spadku dochodów ogółem (o 194,3 mln zł) i spadku wydatków ogółem (o 704,6 mln zł) wystąpił per saldo deficyt na kwotę 138,1 mln zł).

Zmiany poziomu dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w latach 2007–2015 przedstawia rys. 1.

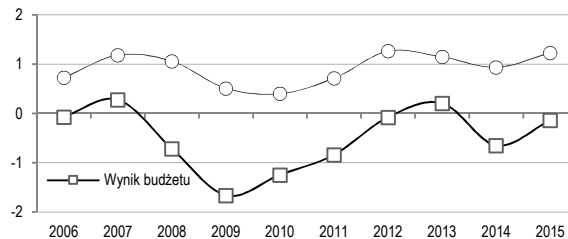
Rys. 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w latach 2007–2015 (w mld zł)

Zmniejszony deficyt nie spowodował jednak zmniejszenia zadłużenia. W 2015 r. dolnośląskie JST w większym stopniu sięgnęły po środki pochodzące z kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji komunalnych — łącznie zadłużenie wzrosło o kwotę 212,2 mln zł (o 3,1%) — do kwoty 7 168,0 mln zł na koniec 2015 r. (na koniec 2014 r. wyniosło 6 956,0 mln zł). Przy wzroście kwoty długu i jednoczesnym spadku dochodów, relacja łącznej kwoty długu uległa podwyższeniu do 47,1% dochodów (dla porównania — w 2014 r. wyniosła 45,2%, a w 2013 r. 42,8% dochodów).

Z danych publikowanych na stronach MF wynika, że w 2015 r. zadłużenie JST w kraju (w ujęciu zbiorczym) spadło (o 0,65%), a jego relacja do dochodów (przy wzroście dochodów o 2,4%) wyniosła 35,9% (dla lat 2014 i 2013 relacja ta wyniosła, odpowiednio 37,1% i 37,7% dochodów).

Realizacja budżetów dolnośląskich JST za rok 2015 zapewniła uzyskanie nadwyżki operacyjnej (obliczonej różnicą pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) — w łącznej kwocie 1 231,5 mln zł. Dla porównania — za 2014 rok wyniosła 937 mln zł, a za 2013 rok wyniosła 1 148 mln zł).

Poziom wyniku operacyjnego i jego oddziaływanie na wynik budżetu przedstawia rys. 2.

Rys. 2. Wynik budżetu i wynik operacyjny dolnośląskich JST w latach 2006–2015 (w mld zł)

W roku 2015 nadwyżkę operacyjną uzyskało 194 JST — 163 gminy, 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu, 1 województwo samorządowe — łącznie w wysokości 1 231,9 mln zł. Deficyt operacyjny wystąpił w budżetach 2 gmin.

Obowiązujący od 2011 r. art. 242 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.) — dalej „u.f.p.” — wprowadza zasadę zrównoważenia budżetu bieżącego, w myśl której wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż dochody bieżące powiększone o nadwyżki z lat ubiegłych i wolne środki. W 2015 r. zasady tej nie zachowały 2 gminy (Pielgrzymka i Szklarska Poręba).

Od 2014 r. obowiązuje też nowa zasada wyznaczania granicy zaciągania i spłaty długu przez JST, która zgodnie z art. 243 u.f.p. wyznacza granicę dla relacji łącznej kwoty spłat do planowanych dochodów (wskaźnika planowanych spłat) — relacją nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku do dochodów, wynikającej z realizacji budżetu w trzech kolejnych latach. Ponieważ relacja ta jest obliczana indywidualnie dla każdej JST, dlatego też określa się ją jako indywidualny wskaźnik zadłużenia — dalej „IWZ” lub odpowiednio, dopuszczalny wskaźnik spłaty i wskaźnik zdolności spłaty zobowiązań.

Zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, w przypadku niespełniania wymogów określonych w art. 242–243 u.f.p. na etapie uchwalania budżetu i wieloletniej prognozy finansowej JST ma zastosowanie możliwość opracowania i przyjęcia do realizacji programu postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 240a u.f.p. W 2015 r. program postępowania naprawczego realizowały 2 powiaty (górowski i świdnicki).

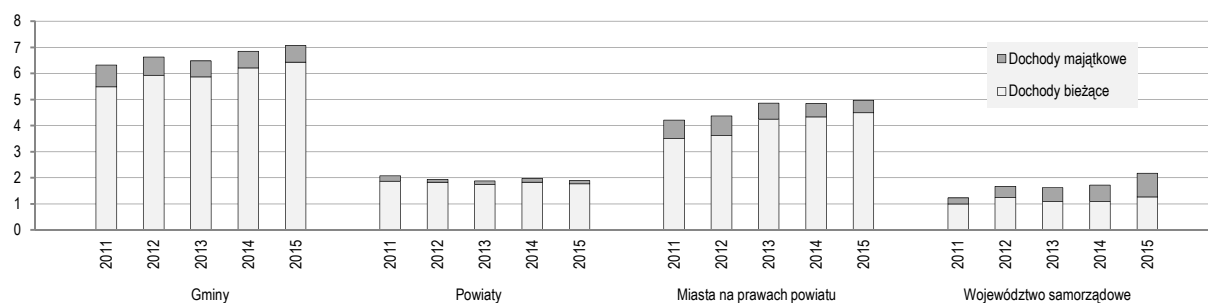
Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST w roku 2015 wraz z wynikiem budżetu i wynikiem operacyjnym oraz poziomem zadłużenia przedstawia zestawienie 1, dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca — zestawienie 2, a wskaźniki i relacje — zestawienie 3 (na końcu opracowania).

2. Wielkość i dynamika dochodów

W roku 2015 jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego zrealizowały dochody w wysokości 15 211,2 mln zł (przy planowanych 15 616,1 mln zł), co w stosunku do roku poprzedniego oznacza spadek dochodów o 194,3 mln zł (o 1,3%). Realny spadek dochodów dolnośląskich JST w 2015 r., przy uwzględnieniu poziomu inflacji (-0,9% r/r), wyniósł 0,4%. Dla porównania — łączne dochody JST w kraju wyniosły 199 018,9 mln zł i były wyższe od ubiegłorocznych o 4 681,8 mln zł (o 2,4%). Kolejny rok odnotowano niewielki spadek udziału dochodów JST w regionie w dochodach wszystkich JST w kraju (z 7,9% w 2014 r. do 7,6% w 2015 r.).

Wyniki badania zmian poziomu dochodów według jednostek poszczególnych szczebli i typów gmin pozwalają zauważyć znaczący spadek dochodów województwa samorządowego o 462,2 mln zł (o 26,8%), który przesądził o łącznym spadku dochodów JST w regionie Dolny Śląsk. Poziomu roku poprzedniego nie uzyskały także dochody powiatów (niższe o 79,3 mln zł, tj. o 4%), natomiast w budżetach gmin wszystkich typów odnotowano wzrost dochodów — łącznie o 227,6 mln zł, tj. o 3,3%, z tego wiejskich o 6,5%, miejsko-wiejskich o 2,5% i miejskich o 1,5%. Korzystne zmiany dotyczyły także dochodów miast na prawach powiatu — łącznie wyższych o 119,7 mln zł (o 2,5%) od uzyskanych w 2014 roku.

Zmiany poziomu dochodów dolnośląskich JST w latach 2011–2015 prezentuje rys. 3, a poziom oraz dynamikę dochodów w 2015 r. przedstawia tab. 2.

Rys. 3. Dochody dolnośląskich JST w latach 2011–2015 (w mld zł)

Tabela 2. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2015 r.

Wyszczególnienie	Dochody w 2014 r.			Dochody w 2015 r.			Dynamika dochodów (2014 = 100)		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe		bieżących	majątkowych
	[tys. zł]			[tys. zł]			[%]		
JST ogółem	15 405 497	13 479 897	1 925 600	15 211 193	13 605 273	1 605 920	98,7	100,9	83,4
Gminy, z tego:	6 847 952	6 216 601	631 352	7 075 542	6 428 689	646 853	103,3	103,4	102,5
– miejskie	2 269 646	2 037 766	231 880	2 302 843	2 106 274	196 569	101,5	103,4	84,8
– wiejskie	2 015 904	1 835 076	180 828	2 145 960	1 923 359	222 601	106,5	104,8	123,1
– miejsko-wiejskie	2 562 402	2 343 759	218 644	2 626 739	2 399 056	227 683	102,5	102,4	104,1
Powiaty	1 976 285	1 832 885	143 400	1 896 988	1 775 846	121 142	96,0	96,9	84,5
Miasta na prawach powiatu	4 853 638	4 331 721	521 917	4 973 290	4 494 633	478 657	102,5	103,8	91,7
Województwo samorządowe	1 727 621	1 098 690	628 931	1 265 374	906 105	359 268	73,2	82,5	57,1

Plan dochodów określony w uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2015 został wykonany w 97,4%, z tego dochodów bieżących w 98,7%, a majątkowych w 87,8% planowanych wielkości. Dochody bieżące (13 605,3 mln zł) były o 125,4 mln zł (o 0,9%) wyższe od wykonanych w roku poprzednim, a dochody majątkowe (1 605,9 mln zł) — niższe o 319,7 mln zł (o 16,6%). Zrealizowane dochody bieżące określiły 89,4%, a dochody majątkowe 10,6% dochodów dolnośląskich JST w 2015 roku.

Wzrost dochodów bieżących odnotowano w budżetach gmin wszystkich typów, łącznie o 212,1 mln zł, (gmin wiejskich o 4,8%, gmin miejskich o 3,4%, gmin miejsko-wiejskich o 2,4%) oraz miast na prawach powiatu o 162,9 mln zł (o 3,8%). Natomiast spadek dochodów bieżących odnotowano w budżetach powiatów o 57 mln zł (o 3,1%) i województwa samorządowego o 192,6 mln zł (o 17,5%).

W zakresie dochodów majątkowych nastąpiło znaczące zróżnicowanie ich dynamiki w jednostkach poszczególnych szczebli i typów gmin. Wzrost dochodów majątkowych uzyskały jedynie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie (odpowiednio o 23,1% i 4,1%). Największy ich spadek — o 269,7 mln zł (o 42,9%) — odnotowało województwo samorządowe.

Analiza zmian poziomu dochodów dolnośląskich JST w 2015 r. z uwzględnieniem konstytucyjnego podziału źródeł dochodów, wskazuje na:

- wzrost dochodów własnych o 340,8 mln zł, tj. o 3,9% (w roku poprzednim wzrosły o 3,0%),
- spadek kwot subwencji ogólnej o 175,2 mln zł, tj. o 5,2% (w roku poprzednim wzrosły o 3,6%),
- spadek kwot dotacji celowych o 359,9 mln zł, tj. o 11,1% (w roku poprzednim spadły o 5,9%).

Wzrost dochodów własnych dotyczył jednostek wszystkich szczebli i typów gmin. Najwyższy wzrost odnotowało województwo samorządowe (o 10,9%), w dalszej kolejności gminy wiejskie (o 6,0%), powiaty (o 4%) i miasta na prawach powiatu (o 3,3%), a najniższy gminy miejsko-wiejskie (o 2,3%) i miejskie (o 1,6%).

Poziom i dynamikę dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. według głównych źródeł przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2015 r. według ważniejszych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2015 r.				Dynamika dochodów (2014 = 100)			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna	dotacje celowe
	[tys. zł]				[%]			
JST ogółem	15 211 193	9 093 835	3 223 639	2 893 720	98,7	103,9	94,8	88,9
Gminy, z tego:	7 075 542	4 169 093	1 532 245	1 374 204	103,3	103,1	104,0	103,3
– miejskie	2 302 843	1 447 886	446 326	408 631	101,5	101,6	104,3	98,0
– wiejskie	2 145 960	1 201 688	487 885	456 387	106,5	106,0	103,7	110,9
– miejsko-wiejskie	2 626 739	1 519 519	598 033	509 187	102,5	102,3	103,9	101,4
Powiaty	1 896 988	680 532	761 831	454 625	96,0	104,0	96,8	84,9
Miasta na prawach powiatu	4 973 290	3 467 493	866 948	638 849	102,5	103,3	100,8	100,2
Województwo samorządowe	1 265 374	776 717	62 615	426 041	73,2	110,9	22,5	56,8

Dynamika dochodów własnych dolnośląskich JST (103,9%) — wyższa o 0,9 punktu proc. niż w 2014 r. — była wynikiem:

- zwiększenia wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT) w JST wszystkich szczebli i typów gmin — łącznie o 398,5 mln zł (o 11,6%), przy czym najwyższy wzrost dotyczył województwa samorządowego (o 19,3%), a najniższy gmin miejskich (o 8,2%); dynamika wpływów z tytułu udziału w CIT (121,1%) wyprzedziła dynamikę wpływów z tytułu udziału w PIT (109,5%), niemniej wpływy z PIT określiły 66,8% kwoty wzrostu tych dochodów;
- zwiększenia wpływów z tytułu podatków i opłat lokalnych — łącznie o 42,9 mln zł (o 1,3%), których wzrost odnotowano w dochodach gmin wiejskich (o 3,5%), miast na prawach powiatu (o 1,7%) i gmin miejskich (o 1,3%), a spadek w dochodach gmin miejsko-wiejskich (o 0,5%); na dynamikę dochodów z tych tytułów oddziaływał zarówno wzrost wpływów z podatku od nieruchomości (o 74,1 mln zł, tj. o 4,2%), jak i spadek wpływów z podatku od czynności cywilnoprawnych (o 27,7 mln zł, tj. o 16,5%), podatku rolnego (o 11,3 mln zł, tj. o 7,6%) i opłaty skarbowej (o 7,1 mln zł, tj. o 18,6%);
- zmniejszenia wpływów ze sprzedaży majątku oraz zbycia i przekształcenia praw majątkowych — łącznie o 100,7 mln zł (o 11,3%); najwyższy spadek dotyczył dochodów województwa samorządowego i powiatów (o 74,3% i o 39,3%), gdzie wysokość wpływów zbliżyła się do poziomu z 2013 roku.

Spadek dochodów JST w regionie z tytułu subwencji ogólnej (łącznie o 5,2%) dotyczył spadku kwot subwencji dla województwa samorządowego (o 77,5%) i powiatów (o 3,2%). Wzrost subwencji ogólnej uzyskały gminy wszystkich typów (miejskie o 4,3%, miejsko-wiejskie o 3,9%, wiejskie o 3,7%) i miasta na prawach powiatu (o 0,8%).

Zmiany kwot subwencji ogólnej według jej części oraz środków na uzupełnienie dochodów — łącznie o 175,2 mln zł niższych od kwot otrzymanych w 2014 r. — wskazują na wzrost części oświatowej o 49,5 mln zł (o 1,9%) do kwoty 2 674,1 mln zł oraz obniżenie części wyrównawczej (o 27,9 mln zł) do kwoty 408,4 mln zł, jak i części równoważącej i regionalnej (łącznie o 183,1 mln zł) do kwoty 115,9 mln zł. Spadek dotyczył także środków na uzupełnienie dochodów, które wyniosły 22,5 mln zł i były (o 13,7 mln zł) niższe od uzyskanych w 2014 r., natomiast część rekompensująca subwencji ogólnej (2,8 mln zł) pozostała na poziomie z lat poprzednich.

Wpłaty dolnośląskich JST do budżetu państwa na część równoważącą i regionalną subwencji ogólnej w roku 2015 wyniosły łącznie 206,1 mln zł i były o 53,8% (o 240,2 mln zł) niższe niż w 2014 roku. Wpłata dokonało 10 gmin (66,4 mln zł), 4 powiaty (30 mln zł), 2 miasta na prawach powiatu (57,2 mln zł) oraz województwo samorządowe (52,4 mln zł). Kwota dokonanych wpłat była o 90,2 mln zł wyższa od łącznej kwoty części równoważącej i regionalnej przekazanej dolnośląskim JST z budżetu państwa.

Dynamika zmian dochodów z tytułu dotacji celowych wykazuje kolejny spadek w stosunku do kwot otrzymanych w roku poprzednim — łącznie o 359,9 mln zł, w tym spadek kwot otrzymanych przez województwo samorządowe, gminy miejskie i powiaty (łącznie o 412,7 mln zł), i wzrost (łącznie o 52,8 mln zł) otrzymanych przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie oraz miasta na prawach powiatu.

O odnotowanym w 2015 r. spadku kwot dotacji celowych dla dolnośląskich JST zdecydowały dotacje na zadania własne finansowane z udziałem środków UE — niższe o 296,4 mln zł, a także dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej — niższe o 53,4 mln zł od otrzymanych w roku poprzednim.

3. Struktura dochodów

Zróznicowanie dynamiki dochodów dolnośląskich JST w 2015 r. spowodowało zmiany w ich strukturze. Udział dochodów własnych wzrósł do 59,8% dochodów (o 3 punkty proc.). Obniżył się natomiast udział subwencji ogólnej do 21,2% (o 0,9 punktu proc.) oraz dotacji celowych do 19% dochodów (o 2,1 punktu proc.).

Dla porównania — w skali kraju dochody własne stanowiły 52%, subwencja ogólna 25,8%, dotacje 22,2% dochodów samorządowych w roku 2015. Wyniki porównań struktury dochodów JST w regionie i w kraju pozwalają zauważyć utrwalenie wysokiego udziału dochodów własnych, wyższego w regionie od ustalonych dla kraju (o 7,8 punktu proc.).

Zmiany struktury dochodów dolnośląskich JST w latach 2013–2015 prezentują tab. 4 i rys. 4.

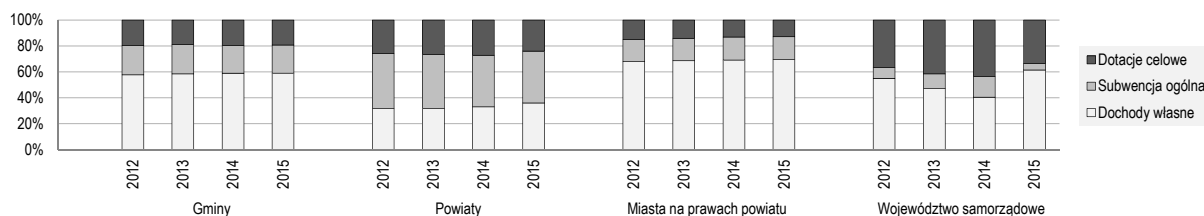
Tabela 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2013–2015 i tendencje jej zmian (w %)

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna			Dotacje celowe		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
JST ogółem	57,2	56,8	59,8	22,1	22,1	21,2	20,7	21,1	19,0
Gminy, z tego:	58,6	59,0	58,9	22,7	21,5	21,7	18,7	19,5	19,4
– miejskie	62,6	62,8	62,9	19,5	18,9	19,4	17,9	18,3	17,7
– wiejskie	55,6	56,2	56,0	25,5	23,3	22,7	18,9	20,5	21,3
– miejsko-wiejskie	57,3	57,9	57,8	23,3	22,5	22,8	19,4	19,6	19,4
Powiaty	31,9	33,1	35,9	41,7	39,8	40,2	26,4	27,1	23,9
Miasta na prawach powiatu	68,6	69,1	69,7	17,2	17,7	17,4	14,2	13,2	12,9
Województwo samorządowe	47,0	40,5	61,4	11,4	16,1	4,9	41,6	43,4	33,7

Podobnie jak w latach poprzednich, najwyższy udział dochodów własnych (69,7%) dotyczył dochodów miast na prawach powiatu (wzrost udziału o 2,8 punktu proc.), a najniższy (35,9%) dochodów powiatów (wzrost udziału o 0,6 punktu proc.). W 2015 r. znacząco wzrósł udział dochodów własnych w dochodach województwa samorządowego — do 61,4% (o 20,9 punktu proc.). Struktura dochodów gmin wskazuje na niewielki wzrost udziału dochodów własnych gmin miejskich (o 0,1 punktu proc.) — do 62,9% dochodów, przy jednoczesnym spadku udziału dochodów własnych w gminach wiejskich (o 0,2 punktu proc.) — do 56% — oraz miejsko-wiejskich (o 0,1 punktu proc.) — do 57,8% dochodów.

Analiza struktury dochodów poszczególnych jednostek województwa dolnośląskiego pozwoliła ustalić następujące przedziały zróżnicowania udziału dochodów własnych w dochodach ogółem w 2015 roku:

- gminy miejskie — od 46,3% (Bielawa) do 76,7% (Karpacz),
- gminy wiejskie — od 31,7% (Przeworno) do 82,8% (Jerzmanowa),
- gminy miejsko-wiejskie — od 31,0% (Lubomierz) do 84,4% (Polkowice),
- powiaty — od 22,5% (złotoryjski) do 57,8% (lubiniński),
- miasta na prawach powiatu — od 53,6% (Jelenia Góra) do 74,4% (Wrocław).

Rys. 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2012–2015

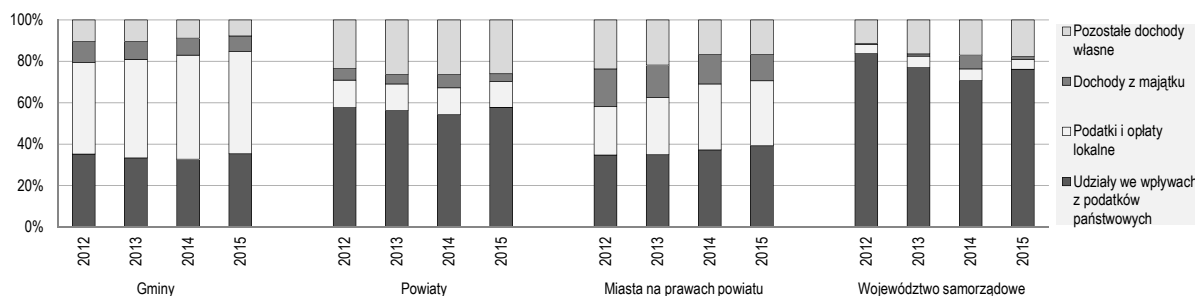
Największą pozycję w strukturze dochodów własnych stanowiły wpływy z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT), które w 2015 r. określiły 42% dochodów własnych JST w regionie, z tego 76,1% dochodów województwa samorządowego, 57,8% dochodów powiatów, 39,3% dochodów miast na prawach powiatu i 35,3% dochodów gmin.

Dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych określiły 36% dochodów własnych JST, z tego 49,5% dochodów gmin i 31,3% dochodów miast na prawach powiatu oraz zauważalnie mniej dochodów powiatów (12,5%) i województwa samorządowego (4,6%).

Dochody z majątku określiły 8,7% dochodów własnych JST, z tego największy udział stanowiły w dochodach miast na prawach powiatu (12,8%), a najmniejszy w dochodach województwa samorządowego (1,6%).

Analiza zmian struktury dochodów własnych dolnośląskich JST w 2015 r. w stosunku do roku poprzedniego wskazuje na wzrost udziału wpływów z PIT i CIT (o 2,9 punktu proc.) oraz spadek udziału dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych (o 0,9 punktu proc.) i dochodów z majątku (o 1,5 punktu proc.).

Zmiany struktury dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2012–2015 przedstawia rys. 5.

Rys. 5. Struktura dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2012–2015

Udział subwencji ogólnej w dochodach dolnośląskich JST uległ w 2015 r. dalszemu zróżnicowaniu i kształtował się w przedziale od 4,9% w dochodach województwa samorządowego do 40,2% w dochodach powiatów, w tym stanowił 21,7% dochodów gmin i 17,4% dochodów miast na prawach powiatu. Zmiany struktury dochodów wskazują na znaczący spadek udziału subwencji ogólnej w dochodach województwa samorządowego (o 11,2 punktu proc.) oraz niewielkie zmiany jej udziału w dochodach pozostałych JST. Analiza struktury dochodów według jednostek pozwala zauważyć wysokie zróżnicowanie udziału subwencji ogólnej w ramach poszczególnych szczebli JST — w dochodach gmin od 7,2% (Szczawno-Zdrój) do 47,3% (Lubomierz), w dochodach miast na prawach powiatu od 14,7% (Wrocław) do 27,5% (Legnica), a w dochodach powiatów od 16,3% (legnicki) do 51% (świdnicki).

W strukturze subwencji ogólnej część oświatowa stanowiła 83,5% (wzrost udziału o 5,5 punktu proc.), część wyrównawcza 12,8% (spadek o 0,2 punktu proc.), a część równoważąca i regionalna 3,6% jej kwoty (spadek udziału o 5,3 punktu proc.).

Z kolei dotacje celowe stanowiły 33,7% dochodów województwa samorządowego, 23,9% dochodów powiatów, 19,4% dochodów gmin i 12,9% dochodów miast na prawach powiatu. Wyniki porównań rok do roku informują o spadku udziału dotacji w dochodach JST wszystkich szczebli — największym w dochodach województwa samorządowego (o 9,7 punktu proc.), w dalszej kolejności powiatów (o 3,2 punktu proc.), miast na prawach powiatów i gmin.

W strukturze dotacji celowych dominujący udział w 2015 r. stanowiły dotacje otrzymane na dofinansowanie zadań własnych JST — 48,4% (spadek o 4,4 punktu proc.) — oraz na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej — 43,5% (wzrost o 3,2 punktu proc.). Dotacje na finansowanie zadań realizowanych wspólnie z innymi jednostkami (na podstawie porozumień) stanowiły 4,8%, a otrzymane z funduszy celowych i pozostałych jednostek sektora finansów publicznych stanowiły 3,1% kwot dotacji.

4. Poziom dochodów na 1 mieszkańca

W roku 2015 dochody dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 5236 zł i były o 61 zł (o 1,2%) niższe niż w roku poprzednim, z tego dochody bieżące wyniosły 4683 zł i były wyższe o 48 zł (o 1,0%), a dochody majątkowe wyniosły 553 zł i były niższe o 109 zł (o 16,5%). Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 3587 zł i były o 119 zł (o 3,4%) wyższe od zrealizowanych w 2014 r. Wzrost dochodów per capita odnotowano we wszystkich typach gmin regionu, z tego gmin wiejskich o 215 zł (o 6,0%), miejsko-wiejskich o 95 zł (o 2,7%) i w miejskich o 66 zł (o 2,0%). Poziomu roku poprzedniego nie uzyskały dochody województwa samorządowego, które w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 436 zł i był niższe o 158 zł (o 26,6%) oraz dochody powiatów, które wyniosły 962 zł i były o 39 zł (o 3,9%) niższe od zrealizowanych w 2014 roku.

Kwoty dochodów na 1 mieszkańca zrealizowane w latach 2014 i 2015 przez dolnośląskie JST z uwzględnieniem podziału na dochody bieżące i dochody majątkowe przedstawiono w tab. 5.

Tabela 5. Dochody na 1 mieszkańca dolnośląskich JST w latach 2014 i 2015 (w zł)

Wyszczególnienie	2014			2015		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	5 297	4 635	662	5 236	4 683	553
Gminy, z tego:	3 468	3 148	320	3 587	3 259	328
– miejskie	3 314	2 975	339	3 380	3 091	288
– wiejskie	3 606	3 283	323	3 821	3 424	396
– miejsko-wiejskie	3 506	3 207	299	3 601	3 289	312
Powiaty	1 001	928	73	962	900	61
Miasta na prawach powiatu	5 198	4 639	559	5 332	4 818	513
Województwo samorządowe	594	378	216	436	312	124

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Różnice pomiędzy najniższymi i najwyższymi dochodami na 1 mieszkańca w jednostkach poszczególnych szczebli i typów gmin ukształtowały się w 2015 r. w następujących przedziałach:

- 1) gminy — od 2555 zł do 7968 zł, z tego:
  - gminy miejskie — od 2555 zł (Piława Górna) do 7434 zł (Świeradów-Zdrój),
  - gminy wiejskie — od 2802 zł (Oleśnica) do 7682 zł (Jerzmanowa),
  - gminy miejsko-wiejskie — od 2605 zł (Nowogrodziec) do 7968 zł (Polkowice);
- 2) powiaty — od 713 zł (średzki) do 1327 zł (milicki);
- 3) miasta na prawach powiatu — od 4298 zł (Jelenia Góra) do 5697 zł (Wrocław).

Wyniki porównań do roku poprzedniego wskazują na dalsze zmniejszenie rozpiętości przedziałów dochodów per capita miast na prawach powiatu, gmin (z wyjątkiem gmin miejskich) i powiatów. Zmniejszenie to w przypadku gmin przeszło z kwoty 6522 zł (w 2014 r.) do kwoty 5413 zł (w 2015 r.) i było wynikiem obniżenia górnej granicy (o 1128 zł) przy niewielkim obniżeniu dolnej granicy (o 19 zł). Największa rozpiętość przedziału dochodów (5363 zł) ponownie dotyczyła gmin miejsko-wiejskich. Ponadto, ponownie te same gminy i powiaty otworzyły dolną i zamknęły górną granicę przedziału dochodów na 1 mieszkańca.

Dla gmin regionu średnia wartość dochodów na 1 mieszkańca wyniosła 3587 zł, a jej poziom osiągnęło 56 (33,9%) gmin, z tego 33 gminy wiejskie (42,3% tych gmin), 12 gmin miejsko-wiejskich (21,8% tych gmin) i 11 gmin miejskich (34,4% tych gmin).

Dla porównania — w roku 2015 dochody per capita obliczone dla wszystkich JST w kraju wyniosły 5175 zł i były o 125 zł (2,5%) wyższe niż w roku poprzednim. Dochody obliczone dla wszystkich gmin w kraju wyniosły 3396 zł i były wyższe o 124 zł (3,8%), a obliczone dla wszystkich miast na prawach powiatu wyniosły 5583 i były wyższe o 185 zł (3,4%) od zrealizowanych w 2014 roku. Poziomu roku poprzedniego nie uzyskały dochody per capita obliczone dla wszystkich powiatów w kraju (917 zł, tj. o 3 zł niższe niż w 2014 r.) oraz dochody województw samorządowych, które wyniosły 445 zł i były o 16 zł (3,5%) niższe od zrealizowanych w 2014 roku. Wyniki analizy porównawczej wskazują, że tylko dolnośląskie gminy i powiaty uzyskały w 2015 r. poziom dochodów per capita wyższy niż uzyskany przez tego typu jednostki w kraju.

5. Finansowanie zadań JST z udziałem środków unijnych

Dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce na lata 2014–2020 w ramach trzech polityk unijnych, tj.: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa, jest zatwierdzona z Polską przez Komisję Europejską Umowa Partnerstwa (Umowa). Jak wynika ze wstępu do Umowy, dokument ten określa kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, jak również wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe, stanowiąc punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych. Instrumentami realizacji

Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Wynegocjowana z Komisją Europejską Umowa oraz programy operacyjne stanowią zatem podstawę do realizacji nowej perspektywy finansowej w Polsce. Zasady programowania opierają się na powiązaniu oczekiwań europejskich odnośnie koncentracji na celach Strategii *Europa 2020 – Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* z celami krajowymi wskazanymi w *Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*¹.

Polska przyjmując Strategię Europa 2020 zobowiązała się do realizowania zawartych w niej celów, wyznaczonych na lata 2014–2020, finansowanych przy wsparciu instrumentów polityki regionalnej Unii Europejskiej. Zgodnie z założeniami Komisji Europejskiej, pieniądze pochodzące z budżetu UE mają finansować takie inwestycje, dzięki którym cele strategii zostaną osiągnięte. Aby zwiększyć skuteczność programów polityki spójności, Komisja Europejska proponuje wdrożyć proces planowania bardziej ukierunkowany na wyniki. Jednym z podstawowych założeń programowych Komisji Europejskiej na nową perspektywę finansową jest wzmocnione planowanie strategiczne. Istotne znaczenie ma tu zwiększenie roli nowoczesnych instrumentów finansowych — poprzez rozszerzenie ich zakresu oraz zwiększenie elastyczności i efektywności zastosowania. W nowej perspektywie finansowej środki unijne zostaną przeznaczone głównie na inwestycje długookresowe, czyli inwestycje nastawione na długotrwały i zrównoważony rozwój, konkurencyjność, innowacyjność gospodarki oraz na stworzenie jeszcze bardziej kreatywnego społeczeństwa. Z tego punktu widzenia dla zabezpieczenia zdolności do współfinansowania projektów konieczne będzie stosowanie nowoczesnych metod wieloletniego planowania finansowego².

W ramach polityki spójności na lata 2014–2020 realizowanych będzie sześć krajowych programów operacyjnych: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ), Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (PO IR), Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój (PO WER), Program Operacyjny Polska Cyfrowa (PO PC), Program Operacyjny Pomoc Techniczna (PO PT) i Program Operacyjny Polska Wschodnia (PO PW) oraz szesnaście regionalnych programów operacyjnych po jednym dla każdego województwa samorządowego. Ponadto w Polsce w latach 2014–2020 realizowany będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), Program Rybactwo i Morze (PO RYBY) oraz Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT).

Z realizacji budżetów dolnośląskich JST wynika, że rok budżetowy 2015, podobnie jak poprzedni, upłynął na wdrażaniu programów nowej perspektywy finansowej. Nadal przede wszystkim realizowane były programy i projekty finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.f.p. (dalej programy z udziałem środków UE) refundowane z puli funduszy przysługującej w ramach perspektywy finansowej na lata 2007–2013. Realizując cele polityki spójności, polegającej na wspieraniu wzrostu gospodarczego, społecznego i przestrzennego, dolnośląskie JST absorbowały środki funduszy strukturalnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) przyznawane na realizację programów w ramach ustanowionych programów operacyjnych. Realizując natomiast cele wspólnej polityki rolnej, opierającej się na wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w państwach członkowskich UE, dolnośląskie JST korzystały ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przyznawanych na działania PROW. Wykonanie budżetów przez dolnośląskie JST za rok 2015 potwierdza realizację programów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD), komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) oraz PROW.

Ustalenia kwot dochodów i wydatków dolnośląskich JST związanych z realizacją programów z udziałem środków UE dokonano na podstawie danych przedstawionych w sprawozdaniach budżetowych, przyjmując kwoty wykazane w odpowiednich podziałkach klasyfikacji budżetowej — wyróżnione poprzez dodanie czwartej cyfry do paragrafu dochodów lub wydatków, odpowiednio: o symbolu „1”, „7” i „8” dla oznaczenia dochodów i wydatków, których źródłem są środki pochodzące z budżetu UE, oraz „2” i „9” dla oznaczenia współfinansowania krajowego. Jak wynika ze sprawozdań budżetowych dolnośląskich JST za rok 2015, łączna kwota dochodów otrzymanych na dofinansowanie programów z udziałem środków UE wyniosła 850,9 mln zł (w 2014 r. było to 1 177 mln zł), natomiast łączna kwota wydatków związanych z ich realizacją wyniosła 933,7 mln zł (w 2014 r. — 1 473 mln zł).

Dochody i wydatki dolnośląskich JST związane z realizacją programów z udziałem środków UE w latach 2014 i 2015 przedstawia tab. 6.

¹ Dokument „Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020 – Umowa Partnerstwa” (zatwierdzony przez Komisję Europejską) oraz „Projekt po zmianach...” (z grudnia 2015 r.) dostępne na stronie: www.funduszeuropejskie.gov.pl.

² J. Sierak, Wykład VIII. Wieloletnie planowanie finansowe a nowa unijna perspektywa finansowa 2014–2020, Uczelnia Łazarskiego.

Tabela 6. Dochody i wydatki na realizację programów z udziałem środków UE (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dochody						Wydatki					
	2014			2015			2014			2015		
	ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego	
		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**
JST ogółem	1 177 261	1 060 828	116 433	850 899	780 633	70 266	1 473 317	958 579	514 738	933 688	559 043	374 646
Gminy, z tego:	291 669	284 080	7 589	296 597	289 999	6 598	419 764	274 821	144 944	226 856	137 902	88 955
– miejskie	105 928	104 485	1 442	82 301	80 479	1 822	135 686	102 014	33 671	50 283	35 880	14 403
– wiejskie	88 812	84 047	4 764	120 582	116 749	3 834	137 757	83 673	54 084	97 673	58 253	39 421
– miejsko-wiejskie	96 929	95 547	1 383	93 713	92 771	941	146 322	89 133	57 188	78 900	43 769	35 131
Powiaty	72 632	64 846	7 785	45 712	42 682	3 029	71 553	59 359	12 194	39 569	35 197	4 373
Miasta na prawach powiatu	245 049	242 107	2 942	205 351	203 791	1 560	331 314	185 058	146 256	330 130	162 503	167 627
Województwo samorządowe	567 911	469 795	98 116	303 240	244 160	59 080	650 686	439 341	211 345	337 133	223 441	113 691
W tym dotacje i środki***	1 063 043	980 087	82 956	757 862	701 473	56 389	76 297	12 544	63 753	47 411	4 277	43 135

* Paragrafy z końcówkami: 1, 7, 8. ** Paragrafy z końcówkami: 2, 9. *** Paragrafy: 200, 205, 270, 620, 625, 629.

W łącznej kwocie otrzymanego przez dolnośląskie JST w 2015 r. dofinansowania realizacji programów z udziałem środków UE (850,9 mln zł):

- środki pochodzące z budżetu UE wyniosły łącznie 780,6 mln zł i stanowiły 91,7% otrzymanego dofinansowania (w 2014 r. wyniosły 1 060 mln zł i stanowiły 90,1%),
- współfinansowanie krajowe wyniosło 70,3 mln zł i stanowiło 8,3% otrzymanego dofinansowania (w 2014 r. wyniosło 116,4 mln zł i stanowiło 9,9%).

Analiza dochodów przeznaczonych w 2015 r. na realizację programów z udziałem środków UE w podziale na środki UE i środki krajowe wskazuje na obniżenie (o 280,2 mln zł) w porównaniu do 2014 r. poziomu dofinansowania ze środków UE i obniżenie (o 46,2 mln zł) dofinansowania ze środków krajowych. Analogicznie, z analizy wydatków na realizację programów z udziałem środków UE w podziale na środki UE i środki krajowe wynika obniżenie (o 399,5 mln zł) w porównaniu do 2014 r. poziomu wydatków na realizację programów finansowanych ze środków UE i obniżenie (o 140,1 mln zł) wydatków finansowanych ze środków krajowych.

Najwięcej środków³ na dofinansowanie realizacji programów z udziałem środków UE odnotowano w budżecie województwa samorządowego — 303,2 mln zł (o 264,7 mln mniej niż w 2014 r.), co łączy się z pełnionymi przez ten samorząd funkcjami, głównie Instytucji Zarządzającej RPO WD. Wysoką pulę środków pozyskały gminy — łącznie 296,6 mln zł (o 4,9 mln więcej niż w 2014 r.) — i miasta na prawach powiatu — łącznie 205,4 mln zł (o 39,7 mln mniej niż w 2014 r.), natomiast powiaty pozyskały łącznie 45,7 mln zł (o 26,9 mln mniej niż w 2014 r.). Wśród samorządów lokalnych najwięcej środków na realizację programów z udziałem środków UE pozyskały: Wrocław (164,6 mln zł), Bielawa (15,6 mln zł), Oława w. (15 mln zł), Wałbrzych (14,9 mln zł), Jelenia Góra (13,5 mln zł), Legnica (12,3 mln zł), Krośnice (12 mln zł), Świdnica m. (8,8 mln zł), Walim oraz Milicz (po 7,7 mln zł). W budżecie siedmiu dolnośląskich JST (6 gmin i powiat) nie odnotowano w 2015 r. dochodów związanych z realizacją programów z udziałem środków UE.

Udział dochodów na realizację programów z udziałem środków UE w dochodach dolnośląskich JST ogółem obniżył się z 7,6% w 2014 r. do 5,6% w 2015 r., a w budżetach JST poszczególnych szczebli wyniósł:

- w budżecie województwa samorządowego — 24% dochodów (w 2014 r. — 32,9%),
- w budżetach miast na prawach powiatu — 4,1% dochodów (w 2014 r. — 5,0%),
- w budżetach gmin — 4,2% dochodów (w 2014 r. — 4,3%),
- w budżetach powiatów — 2,4% dochodów (w 2014 r. — 3,7%).

W łącznej kwocie zrealizowanych przez dolnośląskie JST w 2015 r. wydatków na finansowanie programów z udziałem środków UE wydatki majątkowe (wydatki inwestycyjne, wydatki na zakupy inwestycyjne, dotacje celowe i zwroty dotacji) wyniosły 772 mln zł i stanowiły 82,7% wartości realizowanych programów

³ W analizie nie uwzględniono dochodów oznaczonych symbolem „3” łącznie w wysokości 27,4 mln zł, w tym w budżecie województwa samorządowego w wysokości 25,7 mln zł i symbolem „5” łącznie w wysokości 12,5 mln zł.

(w 2014 r. wyniosły 1 186 mln zł, tj. 80,5%), a wydatki na programy miękkie (m.in. promocja integracji społecznej, promocja zatrudnienia, poprawa jakości kapitału ludzkiego, pomoc techniczna) wyniosły 161,7 mln zł i stanowiły 17,3 % wydatków (w 2014 r. wyniosły 287,4 mln zł, tj. 19,5%).

W łącznej kwocie wydatków na programy z udziałem środków UE (933,7 mln zł):

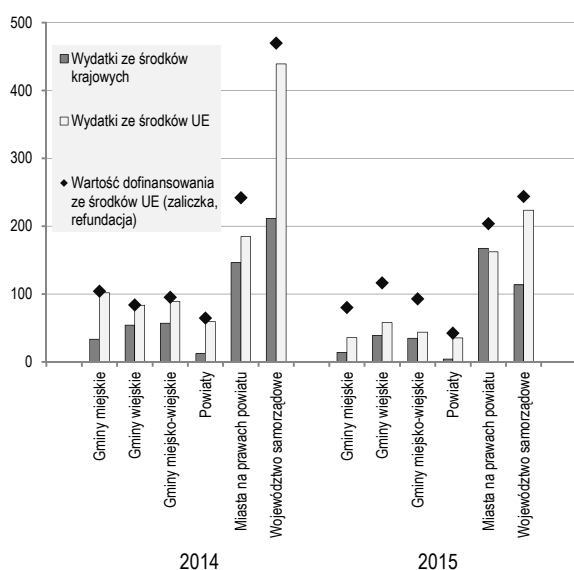
- wydatki finansowane ze środków UE wyniosły 559 mln zł, co odpowiadało 59,9% wartości zrealizowanych wydatków na programy z udziałem środków UE (w 2014 r. wyniosły 958,6 mln zł, tj. 65,1%), w tym wydatki na programy inwestycyjne — 441,9 mln zł,
- wydatki stanowiące współfinansowanie krajowe (środki własne JST, dotacje z budżetów krajowych) wyniosły łącznie 374,7 mln zł, co odpowiadało 40,1% wartości zrealizowanych wydatków na programy z udziałem środków UE (w 2014 r. wyniosły 514,7 mln zł, tj. 34,9%), w tym wydatki tytułem współfinansowania programów inwestycyjnych — 330,1 mln zł.

Wyniki analiz wskazują, że wydatki dolnośląskich JST związane z realizacją programów z udziałem środków UE stanowiły w 2015 r. 6,1% ich łącznych wydatków (w 2014 r. — 9,2%). Udział wydatków w budżetach jednostek poszczególnych kategorii kształtował się następująco:

- województwo samorządowe — 25,9% wydatków (dla porównania — w 2014 r. 33,3%),
- miasta na prawach powiatu — 6,2% wydatków (w 2014 r. — 6,4%),
- gminy miejskie — 2,3% wydatków (w 2014 r. — 5,9%),
- gminy wiejskie — 4,7% wydatków (w 2014 r. — 6,8%),
- gminy miejsko-wiejskie — 3,1% wydatków (w 2014 r. — 5,7%),
- powiaty — 2,1% wydatków (w 2014 r. — 3,6%).

Najwyższe wydatki⁴ na realizację programów z udziałem środków UE w regionie — 337,1 mln zł, w tym 47,4 mln zł przekazanych w formie dotacji celowych (w §§ 625, 620, 205 i 200) wykazuje budżet samorządu regionalnego. Wśród samorządów lokalnych najwyższe wydatki na realizację programów z udziałem środków UE wykazują budżety: Wrocławia (241,2 mln zł), Wałbrzycha (65,6 mln zł), Legnicy (17,1 mln zł), Twardogóry (15,6 mln zł), Obornik Śląskich (11,8 mln zł), Krośnic (10,4 mln zł), Walimia (8,1 mln zł), Świdnicy m. (7,9 mln zł) oraz Oławy w. (7,8 mln zł).

Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania ze środków UE w latach 2014 i 2015 przedstawia rys. 6.

Rys. 6. Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2014 i 2015 (w mln zł)

Prezentacja graficzna wielkości wydatków związanych z realizacją programów z udziałem środków UE w budżetach jednostek poszczególnych kategorii w latach 2014 i 2015 pozwala zauważyć skalę zmian w poziomach ich realizacji, które w przypadku budżetów:

- miast na prawach powiatu — były niższe o 1,2 mln zł (o 0,4%) niż w roku poprzednim,
- powiatów — niższe o 32 mln zł (o 44,7%) niż w roku poprzednim,
- gmin miejskich — niższe o 85,4 mln zł (o 62,9%) niż w roku poprzednim,
- gmin wiejskich — niższe o 40,1 mln zł (o 29,1%) niż w roku poprzednim,
- gmin miejsko-wiejskich — niższe o 67,4 mln zł (o 46,1%) niż w roku poprzednim,
- województwa samorządowego — niższe o 313,6 mln zł (o 48,2%) niż w roku poprzednim.

⁴ W analizie nie uwzględniono wydatków oznaczonych symbolem „3” łącznie w wysokości 25,8 mln zł, w tym w budżecie województwa samorządowego w wysokości 25,7 mln zł i symbolem „5” łącznie w wysokości 10 mln zł.

Wskaźniki dynamiki (2015 r. do 2014 r.) pozwalają zauważyć znaczące obniżenie wydatków na programy z udziałem środków UE w budżetach dolnośląskich JST wszystkich kategorii, z wyjątkiem miast na prawach powiatu. Wyniki porównań wskazują, że przy obniżeniu łącznej kwoty dofinansowania (o 326,4 mln zł) nastąpiło jednocześnie obniżenie poziomu wydatków na ich realizację (o 539,6 mln zł), co w ujęciu procentowym oznacza spadek poziomu dofinansowania (o 27,7%) i poziomu realizowanych wydatków (o 36,6%).

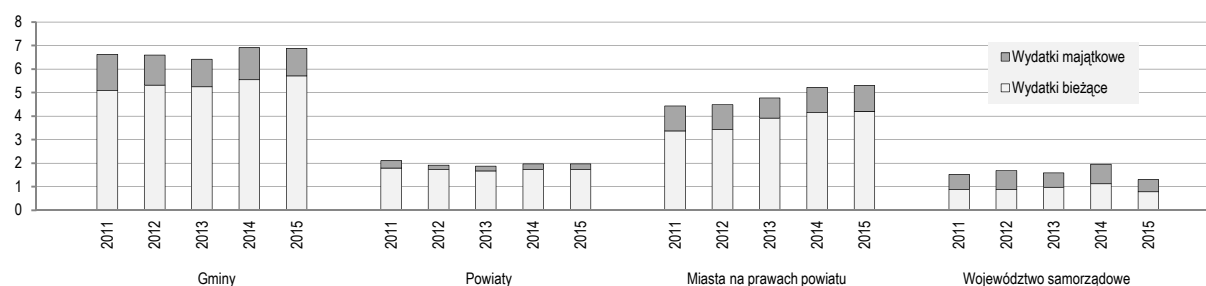
Wykonanie planu dochodów i wydatków wskazuje, że w 2015 r. dolnośląskie JST korzystały przede wszystkim z puli środków UE przeznaczonych na realizację programów z udziałem środków UE wygaszanej perspektywy finansowej (na lata 2007–2013), a realizowane projekty stanowiły kontynuację lub zakończenie przedsięwzięć rozpoczętych w poprzednich latach. Realizacja dochodów dolnośląskich JST związanych z realizacją programów z udziałem środków UE w 2015 r. wskazuje w szczególności na wpływ środków związanych z zamykaniem realizacji programów poprzedniej perspektywy. Z analizy dochodów wynika, że kwotę dofinansowania ze środków UE w 2015 r. — łącznie 780,6 mln zł — określiły dotacje i płatności (dochody w szczególności w §§ 200 i 620) otrzymane w ramach perspektywy finansowej na lata 2007–2013 — w wysokości 760,1 mln zł — oraz dotacje i płatności (dochody w §§ 205 i 625) otrzymane w ramach perspektywy finansowej na lata 2014–2020 — w wysokości 20,5 mln zł. Klasyfikacja budżetowa nie pozwala na dokonanie podobnego wyróżnienia po stronie wydatków na realizację programów z udziałem środków UE. Wykonanie wydatków pozwala natomiast zauważyć wystąpienie pojedynczych przypadków dokonania zwrotu dotacji (wydatki w §§ 291 i 666) — łącznie na kwotę 79,2 mln zł, w tym 79 mln zł stanowiących korekty w budżecie województwa samorządowego (w 2014 r. dokonano korekt na łączną kwotę 37,6 mln zł).

6. Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. wyniosły łącznie 15 349,3 mln zł (przy planowanych w wysokości 16 308,1 mln zł) i były o 704,6 mln zł (o 4,4%) niższe od wykonanych w 2014 roku.

Wydatki bieżące wyniosły 12 373,7 mln zł i były o 168,7 mln zł (o 1,3%) niższe od wykonanych w roku poprzednim. Ich udział w wydatków ogółem wzrósł do 80,6% (w porównaniu do 2014 r. wzrósł o 2,5 punktu proc.). Wydatki majątkowe wyniosły 2 975,5 mln zł i były o 535,9 mln zł (o 15,3%) niższe od wykonanych w 2014 r., a ich udział w wydatkach ogółem obniżył się do 19,4% (spadek o 2,5 punktu proc. w stosunku do 2014 r.).

Zmiany poziomu wydatków dolnośląskich JST w latach 2011–2015 przedstawia rys. 7, a poziom wydatków w latach 2014 i 2015 w podziale na bieżące i majątkowe — tab. 7.

Rys. 7. Wydatki bieżące i majątkowe dolnośląskich JST w latach 2011–2015 (w mld zł)

Z wykonania budżetów dolnośląskich JST za rok 2015 wynika, że wzrost wydatków dotyczył 88 (44,9%) JST, natomiast poziomu roku poprzedniego nie osiągnęły wydatki 108 (55,1%) JST.

Wzrost wydatków ogółem odnotowały gminy wiejskie (o 2,1%), miasta na prawach powiatu (o 1,6%) oraz gminy miejsko-wiejskie (o 0,1%). Tendencję spadkową wykazały wydatki gmin miejskich (o 3,4%) i powiatów (o 5%). Najwyższy spadek dotyczył wydatków województwa samorządowego (o 33,4%). Rozpiętość procentowa zmian poziomu wydatków bieżących kształtowała się od wzrostu o 4% w budżetach gmin wiejskich do spadku o 29,8% w budżecie województwa samorządowego, a wydatków majątkowych od wzrostu o 1,5% w budżetach miast na prawach powiatu do spadku o 38,4% w budżecie województwa samorządowego.

Tabela 7. Dynamika wydatków dolnośląskich JST w 2015 r.

Wyszczególnienie	Wydatki w 2014 r.			Wydatki w 2015 r.			Struktura wydatków		Dynamika wydatków (2014 = 100)		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:		bieżących	majątkowych	ogółem	bieżących	majątkowych
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe					
	[tys. zł]						[%]				
JST ogółem	16 053 875	12 542 399	3 511 476	15 349 255	12 373 734	2 975 521	80,6	19,4	95,6	98,7	84,7
Gminy, z tego:	6 913 856	5 548 654	1 365 202	6 880 317	5 710 164	1 170 153	83,0	17,0	99,5	102,9	85,7
– miejskie	2 309 164	1 875 435	433 729	2 229 793	1 926 646	303 146	86,4	13,6	96,6	102,7	69,9
– wiejskie	2 034 541	1 579 520	455 021	2 077 401	1 642 377	435 024	79,1	20,9	102,1	104,0	95,6
– miejsko-wiejskie	2 570 151	2 093 699	476 451	2 573 124	2 141 141	431 983	83,2	16,8	100,1	102,3	90,7
Powiaty	1 969 241	1 731 096	238 145	1 870 324	1 670 093	200 232	89,3	10,7	95,0	96,5	84,1
Miasta na prawach powiatu	5 216 527	4 140 642	1 075 886	5 297 579	4 205 390	1 092 189	79,4	20,6	101,6	101,6	101,5
Województwo samorządowe	1 954 251	1 122 008	832 243	1 301 034	788 087	512 947	60,6	39,4	66,6	70,2	61,6

Analiza zmian poziomu wydatków majątkowych 196 dolnośląskich JST w 2015 r. w stosunku do 2014 r. wskazuje na:

- wzrost wydatków majątkowych w budżetach 77 jednostek łącznie na kwotę 298,3 mln zł, z tego w budżetach 62 gmin, 13 powiatów i 2 miast na prawach powiatu; najwyższy wzrost dotyczył wydatków miasta Wrocławia (o 112,9 mln zł) oraz gminy miejsko-wiejskiej Siechnice (o 15,9 mln zł),
- spadek wydatków majątkowych w budżetach 119 jednostek łącznie na kwotę 834,3 mln zł, z tego w budżetach 103 gmin, 13 powiatów, 2 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego; największy spadek dotyczył wydatków województwa samorządowego (o 319,3 mln zł) i miasta Wałbrzycha (o 93,9 mln zł).

7. Struktura wydatków

Wydatki bieżące zrealizowane w wysokości 12 373,7 mln zł (94,9% planowanych) stanowiły 80,6%, a wydatki majątkowe w wysokości 2 975,5 mln zł (91,0% planowanych) stanowiły 19,4% wydatków dolnośląskich JST w 2015 r. Wyniki porównań do danych krajowych wskazują, że udział wydatków majątkowych JST w regionie ukształtował się nieco poniżej średniej dla wszystkich JST w kraju, która wyniosła 19,6%.

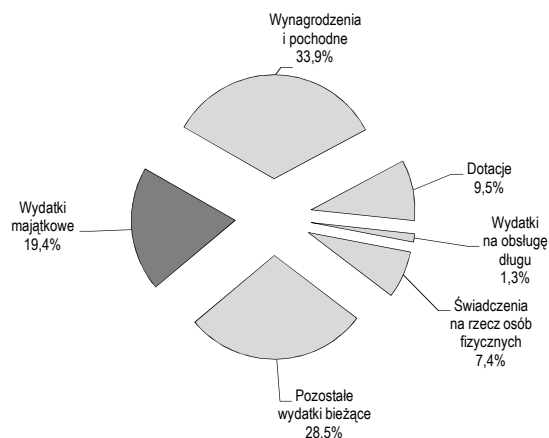
Wpłynęła na to struktura wydatków dolnośląskich powiatów, których wydatki majątkowe (10,7% wydatków) kolejny rok ukształtowały się poniżej średnich ustalonych dla wszystkich powiatów w kraju (14,6% wydatków) oraz zmiany w strukturze wydatków województwa samorządowego, w tym spadek wydatków majątkowych do 39,4% wydatków (wartość średnia dla 16 województw wyniosła 45,1%). W budżetach dolnośląskich gmin wydatki majątkowe stanowiły 17,0% wydatków i ponownie ukształtowały się powyżej średnich dla gmin w kraju (16,9%). Wydatki majątkowe miast na prawach powiatu stanowiły 20,6% ich wydatków i były o ponad 2 punkty proc. wyższe od wartości średnich dla wszystkich miast, które stanowiły 18,5% ich wydatków.

Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem odnotowano w budżetach gmin wiejskich Mściwojów (54,9%) i Gaworzycy (43,1%), a najniższy w budżecie powiatu górowskiego (0,7%) oraz w budżetach gmin miejskich Zawidów i Kamienna Góra (odpowiednio 1,5% i 2,4% wydatków).

Strukturę wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2015 r. przedstawiono na rys. 8.

Analiza struktury wydatków w 2015 r. i jej zmiany w stosunku do 2014 r. wskazuje, że:

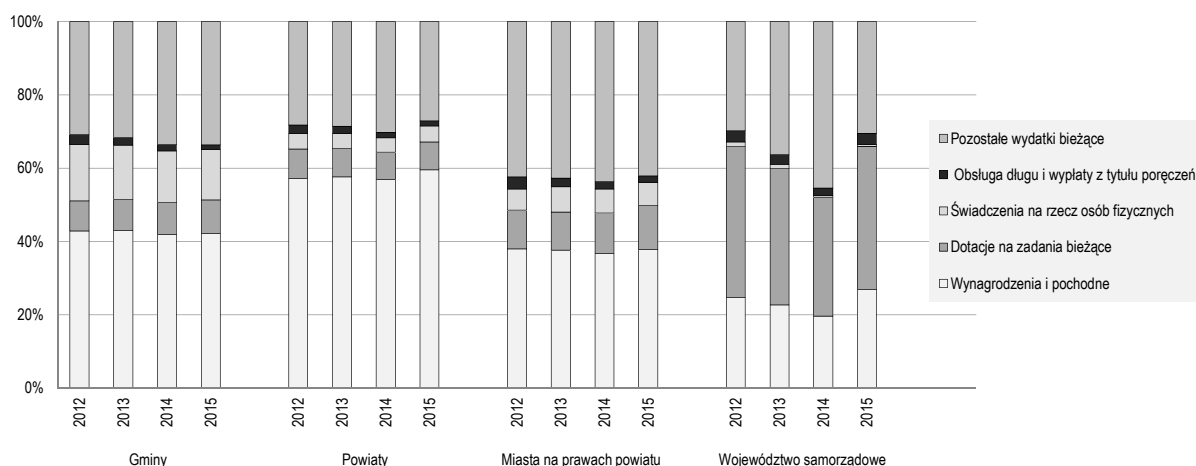
- wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 33,9% wydatków ogółem i 42,1% wydatków bieżących (w 2014 r. — odpowiednio 31,5% i 40,3%),
- wydatki w formie dotacji na zadania bieżące stanowiły 9,5% wydatków ogółem i 11,8% wydatków bieżących (w 2014 r. — odpowiednio 8,9% i 11,4%),

Rys. 8. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2015 r. (w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących)

- wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych stanowiły 7,4% wydatków ogółem i 9,1% wydatków bieżących (w 2014 r. — odpowiednio 7,0% i 9,0%),
- wydatki na obsługę długu stanowiły 1,3% wydatków ogółem i 1,6% wydatków bieżących (w 2014 r. — odpowiednio 1,4% i 1,8%),
- pozostałe wydatki bieżące stanowiły 28,5% wydatków ogółem i 35,4% wydatków bieżących (w 2014 r. — odpowiednio 29,3% i 37,5%).

Zmiany w strukturze wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2012–2015 przedstawiono na rys. 9, a strukturę tych wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli w 2015 r. zaprezentowano w tab. 8.

Rys. 9. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2012–2015

Wyniki analiz zmian w strukturze wydatków bieżących dolnośląskich JST w 2015 r. w stosunku do roku poprzedniego wskazują na wzrost udziału wydatków na wynagrodzenia i pochodne w jednostkach wszystkich szczebli (łącznie o 1,8 punktu proc.) — najwyższy w wydatkach powiatów (o 2,7 punktu proc.) i województwa samorządowego (o 7,2 punktu proc.), a najniższy w wydatkach gmin (o 0,3 punktu proc.). Podobnie, niewielki i zróżnicowany wzrost udziału dotyczył wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych (o 0,1 punktu proc.) oraz wydatków w formie dotacji na zadania bieżące (łącznie o 0,4 punktu proc.), w tym w budżecie województwa samorządowego wyższy o 6,6 punktu proc., a w budżetach powiatów wyższy o 0,2 punktu proc.

Tabela 8. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w 2015 r. według grup wydatków

Wyszczególnienie	Wydatki bieżące (w tys. zł)	Struktura wydatków bieżących według grup (w %)				
		wynagrodzenia i pochodne	dotacje	świadczenia na rzecz osób fizycznych	obsługa długu	pozostałe
JST ogółem	12 373 734	42,1	11,8	9,1	1,6	35,4
Gminy, z tego:	5 710 164	42,2	9,1	13,7	1,4	33,6
– miejskie	1 926 646	41,8	10,3	12,5	1,4	34,0
– wiejskie	1 642 377	42,5	8,3	14,5	1,2	33,5
– miejsko-wiejskie	2 141 141	42,4	8,7	14,2	1,4	33,3
Powiaty	1 670 093	59,6	7,6	4,4	1,4	27,1
Miasta na prawach powiatu	4 205 390	37,9	11,9	6,4	1,8	42,1
Województwo samorządowe	788 087	26,9	39,0	0,5	3,1	30,5

Struktura wydatków bieżących jednostek poszczególnych szczebli i typów gmin charakteryzowała się dużym zróżnicowaniem:

- udział wynagrodzeń i pochodnych zawierał się w przedziale od 26,9% (województwo samorządowe) do 59,6% (powiaty), w budżetach gmin wynosił 42,2%,
- udział dotacji kształtował się w przedziale od 7,6% (powiaty) do 39% (województwo samorządowe), w budżetach gmin wynosił 9,1%,
- udział wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych kształtował się pomiędzy 0,5% (województwo samorządowe) a 14,5% (gminy wiejskie),
- udział wydatków na obsługę długu zawierał się w przedziale od 1,2% (gminy wiejskie) do 3,1% (województwo samorządowe); w 2 gminach nie wystąpiły wydatki na obsługę długu (Rudna, Warta Bolesławiecka),
- udział pozostałych wydatków bieżących kształtował się od 27,1% (powiaty) do 42,1% (miasta na prawach powiatu), w gminach łącznie stanowił 33,6% ich wydatków bieżących.

Strukturę wydatków dolnośląskich JST w 2015 r. z uwzględnieniem kierunków wydatkowania środków według działów klasyfikacji budżetowej przedstawia tab. 9.

Tabela 9. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań							
	oświaty i wychowania (dział 801)	transportu i łączności (dział 600)	pomocy społecznej (dział 852)	administracji publicznej (dział 750)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921)	gospodarki mieszkaniowej (dział 700)	pozostałych
JST ogółem	28,0	14,2	11,7	9,6	8,4	5,8	4,4	17,9
Gminy, z tego:	32,5	8,9	13,9	10,9	11,4	4,9	4,6	12,9
– miejskie	32,2	10,0	14,7	9,8	10,7	4,8	6,6	11,1
– wiejskie	33,5	9,2	12,6	12,0	12,4	5,2	2,7	12,4
– miejsko-wiejskie	31,9	7,6	14,2	11,0	11,2	4,7	4,4	15,0
Powiaty	29,5	12,6	17,1	10,8	0,2	0,2	0,6	29,0
Miasta na prawach powiatu	27,1	16,9	9,5	6,6	9,5	8,7	6,4	15,3
Województwo samorządowe	5,3	33,5	0,8	13,7	0,2	7,2	0,2	39,1

W 2015 r., analogicznie do lat poprzednich, wydatki dolnośląskich JST skupiały się w czterech działach klasyfikacji budżetowej: Oświata i wychowanie (28,0%), Transport i łączność (14,2%), Pomoc społeczna (11,7%) i Administracja publiczna (9,6%). Na finansowanie zadań klasyfikowanych w tych działach przeznaczono łącznie 9 737 mln zł (o 9 mln zł mniej niż w 2014 r.), co stanowiło 63,4% wydatków JST (w 2014 r. stanowiło 60,7% wydatków).

Na realizację zadań oświaty i wychowania przeznaczono kwotę 4 292 mln zł (w 2014 r. 4 123 mln zł), transportu i łączności — 2 176 mln zł (w 2014 r. 2 406 mln zł), pomocy społecznej — 1 789 mln zł (w 2014 r. 1 771 mln zł), a na finansowanie zadań administracji publicznej — 1 480 mln zł (w 2014 r. 1 446 mln zł).

Znaczące kwoty, tak jak w roku poprzednim, przeznaczono na realizację zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — 1 292 zł (w 2014 r. 1 317 mln zł), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego — 896 mln zł (w 2014 r. 976,7 mln zł) oraz gospodarki mieszkaniowej — 669,1 mln zł (w 2014 r. 752,9 mln zł).

Wyniki porównań wskazują, że przy odnotowanym w 2015 r. spadku łącznych kwot wydatków JST (spadek o 704,6 mln zł), wydatki na realizację zadań oświaty i wychowania wzrosły o 169 mln zł (o 4,1%), a wydatki na zadania administracji wzrosły o 33,4 mln zł (o 2,3%). Kwotowo najwyższy spadek (o 293 mln zł) dotyczył wydatków z tytułu wpłat na subwencję ogólną, w szczególności wpłat województwa samorządowego na część regionalną dla województw, a także wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań transportu i łączności (spadek o 229 mln zł), w szczególności wydatków województwa samorządowego (spadek o 217 mln zł).

Wzrost wydatków na realizację zadań oświaty i wychowania spowodował wzrost ich udziału w budżetach samorządów lokalnych, z tego w budżetach gmin do 32,5% (w 2014 r. 30,9%), w budżetach powiatów do 29,5% (w 2014 r. 27,6%), a w budżetach miast na prawach powiatu do 27,1% (w 2014 r. 25,8%) ich

wydatków. Największy udział wydatków na finansowanie zadań oświaty odnotowano w budżecie gminy Borów (51,9%), a najniższy w budżecie gminy Walim (17,1%). Wśród powiatów najwyższy udział wydatków na oświatę odnotowano w powiecie głogowskim (49,9%), a najniższy w powiecie legnickim (9,6%), a wśród miast na prawach powiatu — najwyższy w Legnicy (37%), a najniższy w Wałbrzychu (21,6%).

Udział wydatków samorządowych na finansowanie zadań transportu i łączności — przy znaczącym spadku kwot wydatków, szczególnie w budżecie województwa — obniżył się do 14,2% (w 2014 r. wynosił 15,0%), z tego w budżetach gmin i powiatów obniżył się (odpowiednio o 0,4 i 0,8 punktu proc.), w budżetach miast na prawach powiatu wzrósł (o 0,8 punktu proc.), a w budżecie województwa w zasadzie nie uległ zmianie i stanowił 33,5% wydatków (spadek o 0,1 punktu proc.). Najwyższe wydatki na finansowanie zadań transportu i łączności odnotowano w budżecie Wrocławia (702,1 mln zł) i województwa samorządowego (436,0 mln zł).

Wydatki na finansowanie zadań pomocy społecznej stanowiły znaczącą pozycję w wydatkach powiatów (17,1%) i gmin (13,9%). Ich udział w wydatkach tych samorządów był zróżnicowany i kształtował się dla powiatów w przedziale od 6,6% (bolesławiecki) do 47,2% (legnicki), a dla gmin w przedziale od 4,5% (Kobierzyce) do 26,5% (Jemielno).

Odnotowany w 2015 r. wzrost wydatków przeznaczonych na realizację zadań administracji publicznej, dotyczył JST wszystkich szczebli i typów gmin, co znalazło wyraz w podwyższeniu ich udziału do 9,6% samorządowych wydatków (wzrost o 0,6 punktu proc.). Najwyższy ich udział odnotowano w budżecie województwa (13,7%) i w budżetach gmin wiejskich (12,0%), a najniższy w budżetach miast na prawach powiatu (6,6% wydatków).

Samodzielność finansowa JST przejawia się szczególnie swobodą w podejmowaniu decyzji dotyczących określenia zakresu zadań inwestycyjnych finansowanych z ich budżetów.

Strukturę wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2015 r., określoną udziałem procentowym wydatków przeznaczonych na rozwój infrastruktury określonych dziedzin (zaklasyfikowanych do odpowiednich działów) w łącznej kwocie wydatków majątkowych przedstawia tab. 10.

Tabela 10. Struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2015 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków majątkowych według działów							
	transport i łączność (600)	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921)	gospodarka komunalna i ochrona środowiska (900)	oświata i wychowanie (801)	rolnictwo i łowiectwo (010)	kultura fizyczna (926)	gospodarka mieszkaniowa (700)	pozostałe
JST ogółem	36,6	12,2	10,4	8,3	7,9	4,9	4,6	15,2
Gminy, z tego:	34,0	6,5	19,0	11,2	6,6	8,9	6,5	7,4
– miejskie	40,4	7,1	14,1	10,7	0,0	11,8	9,0	6,8
– wiejskie	30,1	6,9	23,9	15,7	9,8	4,5	3,5	5,7
– miejsko-wiejskie	33,3	5,6	17,5	7,0	8,0	11,4	7,7	9,5
Powiaty	70,9	0,8	0,9	10,1	0,6	1,3	0,5	14,9
Miasta na prawach powiatu	34,6	24,5	7,6	8,7	0,0	2,8	5,4	16,3
Województwo samorządowe	33,4	3,2	0,2	0,1	30,8	1,5	0,1	30,8

Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w 2015 r. wyniosły łącznie 2 975,5 mln zł (w 2014 r. wyniosły 3 511,5 mln zł), z czego na rozwój infrastruktury transportu przeznaczono 1 088,7 mln zł (w 2014 r. przeznaczono 1 287,9 mln zł), co stanowiło 36,6% łącznej kwoty samorządowych wydatków majątkowych. Ich udział w strukturze wydatków majątkowych:

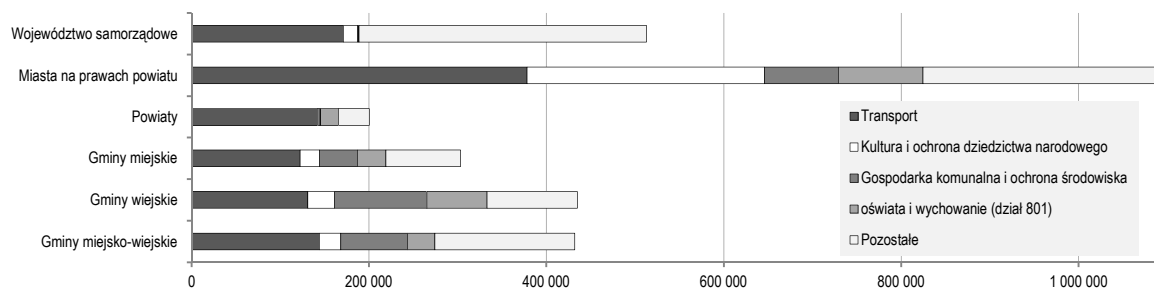
- powiatów — obniżył się z 71,6% (w 2014 r.) do 70,9% i kształtował się w przedziale od 3,7% (kamiennogórski) do 97,0% (wrocławski),
- miast na prawach powiatu — wzrósł z 31,0% (w 2014 r.) do 34,6% i kształtował się w przedziale od 21,3% (Wałbrzych) do 70,9% (Legnica),
- województwa samorządowego — obniżył się z 41,1% (w 2014 r.) do 33,4%,
- gmin — wzrósł z 32,3% (w 2014 r.) do 34% i kształtował się w przedziale od 0% (Przemków, Chojnów, Domaniów) do 91,1% (Platerówka).

Na finansowanie zadań związanych z rozwojem kultury i ochroną dziedzictwa narodowego przeznaczono łącznie 361,9 mln zł, co stanowiło 12,2% (w 2014 r. 13%) wydatków majątkowych dolnośląskich JST. Wysoki udział tych wydatków, pomimo spadku, odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu — 24,5% (spadek o 2 punkty proc.).

W strukturze wydatków majątkowych gmin uwagę zwraca wysoki udział wydatków na rozwój infrastruktury gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — najwyższy w budżetach gmin wiejskich (23,9%) i niższy w budżetach gmin miejsko-wiejskich i miejskich (odpowiednio 17,5% i 14,1%).

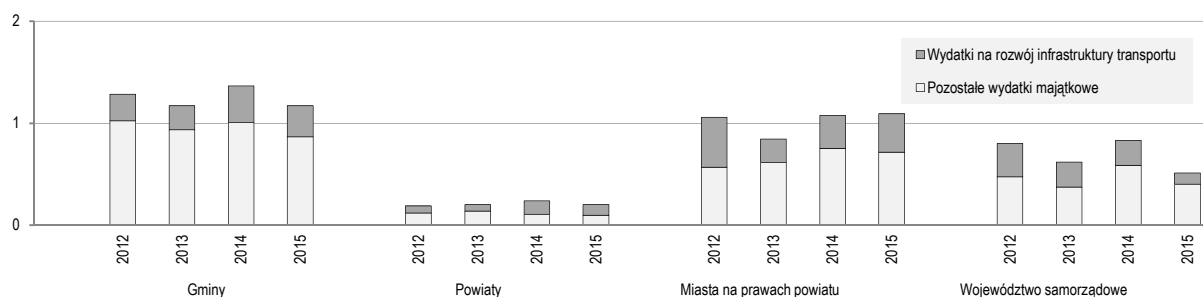
Udział wydatków JST poszczególnych szczebli w określeniu wartości wydatków samorządowych na rozwój infrastruktury w regionie w 2015 r., w tym infrastruktury transportu, przedstawia rys. 10.

Rys. 10. Poziom i struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2015 r. (w tys. zł)

Analiza zmian poziomu wydatków samorządowych na rozwój infrastruktury transportu w latach 2012–2015 wskazuje, że w 2015 r. wydatki te nie uzyskały poziomu z lat 2012 i 2014 r., niemniej były o 130 mln zł wyższe od zrealizowanych w 2013 roku. Spadek kwot tych wydatków odnotowano w budżetach JST wszystkich szczebli (z wyjątkiem miast na prawach powiatu) — najwyższy, bo ponad dwukrotny spadek odnotowano w budżecie województwa samorządowego.

Zmiany poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST, w tym wydatków na rozwój infrastruktury transportu w latach 2012–2015 przedstawiono na rys. 11.

Rys. 11. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2012–2015, w tym na rozwój infrastruktury transportu (w mld zł)

8. Poziom wydatków na 1 mieszkańca

Wydatki dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 r. wyniosły 5283 zł i były niższe o 237 zł (o 4,3%) od wykonanych w roku poprzednim, z tego wydatki bieżące wyniosły 4259 zł i były niższe o 53 zł (o 1,2%), a wydatki majątkowe wyniosły 1024 zł i były niższe o 183 zł (o 15,2%) od wykonanych w 2014 roku.

Najwyższe wydatki per capita — 5679 zł (wzrost o 93 zł), w tym wydatki majątkowe w wysokości 1171 zł (wzrost o 19 zł) — zrealizowały miasta na prawach powiatu, a ich wielkość zdecydowała o poziomie wartości średnich w regionie. Wydatki per capita gmin wyniosły 3488 zł (bieżące 2895 zł, majątkowe 593 zł) i były o 13 zł niższe, w tym wydatki majątkowe o 98 zł niższe od wykonanych w 2014 roku. O obniżeniu poziomu

wydatków gmin zdecydowały wydatki gmin miejskich (3272 zł), które były o 100 zł niższe od wykonanych w roku poprzednim, natomiast wydatki gmin wiejskich (3698 zł) były wyższe o 59 zł, a gmin miejsko-wiejskich (3527 zł) o 10 zł wyższe od wykonanych w roku poprzednim. Wydatki województwa samorządowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 448 zł i były niższe o 224 zł (o 33,3%) — odnotowując jednocześnie kwotowo najwyższy spadek, natomiast wydatki powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 948 zł i były niższe o 49 zł (o 4,9%) od zrealizowanych w roku 2014.

Kwoty wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2014 i 2015 w podziale na bieżące i majątkowe zaprezentowano w tab. 11.

Tabela 11. Wydatki na 1 mieszkańca dolnośląskich JST w latach 2014 i 2015 (w zł)

Wyszczególnienie	2014			2015		
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	5 520	4 312	1 207	5 283	4 259	1 024
Gminy, z tego:	3 501	2 810	691	3 488	2 895	593
– miejskie	3 372	2 738	633	3 272	2 828	445
– wiejskie	3 639	2 825	814	3 698	2 924	774
– miejsko-wiejskie	3 517	2 865	652	3 527	2 935	592
Powiaty	997	877	121	948	847	102
Miasta na prawach powiatu	5 586	4 434	1 152	5 679	4 508	1 171
Województwo samorządowe	672	386	286	448	271	177

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Zróznicowanie poziomu wydatków per capita dolnośląskich JST w 2015 r. ukształtowało się w następujących granicach:

- 1) gminy: od 2558 zł do 7869 zł, z tego:
  - miejskie: od 2626 zł (Pieszyce) do 6487 zł (Karpacz),
  - wiejskie: od 2764 zł (Jordanów Śląski) do 7869 zł (Jerzmanowa),
  - miejsko-wiejskie: od 2558 zł (Szczytna) do 7720 zł (Polkowice);
- 2) powiaty: od 727 zł (średzki) do 1343 zł (milicki);
- 3) miasta na prawach powiatu: od 4194 zł (Jelenia Góra) do 6128 zł (Wrocław).

Wyniki porównań wskazują, że w gminach regionu nieznacznie podwyższyła się dolna granica wydatków per capita (o 7 zł) przy jednoczesnym obniżeniu się górnej granicy wydatków (o 802 zł), co znalazło wyraz w zmniejszeniu się różnicy pomiędzy najwyższymi i najniższymi wydatkami gmin z 6120 zł (w 2014 r.) do 5311 zł (w 2015 r.).

Obniżenie się poziomu wydatków na 1 mieszkańca w budżetach dolnośląskich JST w 2015 r. było wynikiem obniżenia wydatków bieżących o 53 zł (1,2%) oraz wydatków majątkowych o 183 zł (15,2%). Spadek wydatków majątkowych dotyczył: gmin miejskich — o 188 zł (29,7%), województwa samorządowego — o 109 zł (38,7%), gmin miejsko-wiejskich — o 60 zł (9,2%), gmin wiejskich — o 40 zł (4,9%) oraz powiatów — o 19 zł (15,7%). Jedynie w miastach na prawach powiatu wzrosły wydatki majątkowe per capita (o 19 zł, tj. o 1,6%).

Zróznicowanie poziomu wydatków majątkowych JST w regionie w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowało się w następujących granicach:

- 1) dla gmin: od 46 zł do 2912 zł, z tego:
  - miejskich: od 46 zł (Zawidów) do 1691 zł (Karpacz),
  - wiejskich: od 135 zł (Ciepłowody i Jordanów) do 2912 zł (Mściwojów),
  - miejsko-wiejskich: od 128 zł (Szczytna) do 1621 zł (Prusice);
- 2) dla powiatów: od 7 zł (górowski) do 179 zł (oławski);
- 3) dla miast na prawach powiatu: od 246 zł (Jelenia Góra) do 1515 zł (Wałbrzych).

Zestawienie poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST na 1 mieszkańca wskazuje, że w 2015 r. wydatki były łącznie o 47 zł wyższe od zrealizowanych dochodów (w 2014 r. wydatki były o 223 zł wyższe niż dochody). Analiza danych szczegółowych w ujęciu per capita wskazuje na wystąpienie w 2015 r. ujemnej różnicy pomiędzy dochodami i wydatkami w 50 JST regionu, z tego w 40 gminach, 8 powiatach i 2 miastach na prawach powiatu. Dane te wskazują na dwukrotne zmniejszenie się liczby budżetów zamkniętych deficytem (o 51 mniej niż w 2014 r.).

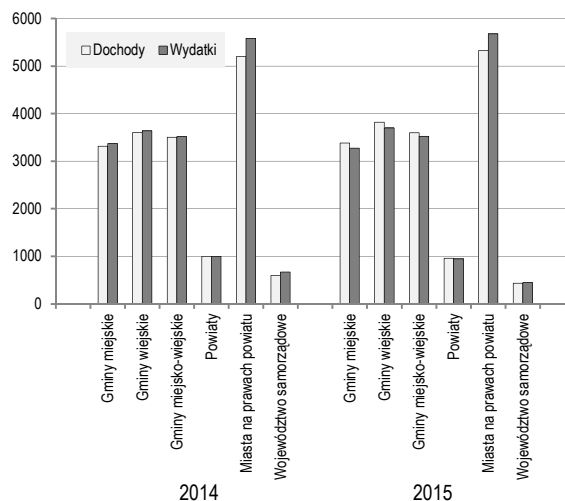
Kwoty dochodów i wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca według szczebli i typów gmin przedstawia rys. 12, a według poszczególnych jednostek — zestawienie nr 2 zamieszczone na końcu opracowania.

Dla porównania — wydatki per capita obliczone dla wszystkich JST w kraju w 2015 r. wyniosły 5108 zł i były o 5 zł niższe od wykonanych w 2014 r. (wydatki JST w regionie wyniosły 5283 zł i były niższe o 237 zł). Wydatki per capita gmin — obliczone dla wszystkich gmin w kraju — wyniosły 3329 zł i w stosunku do 2014 r. wzrosły o 37 zł (wydatki gmin w regionie wyniosły 3488 zł i spadły o 13 zł). Wydatki per capita miast na prawach powiatu — obliczone dla wszystkich miast w kraju — wyniosły 5525 zł i wzrosły o 16 zł (wydatki miast w regionie wyniosły 5679 zł i wzrosły o 93 zł).

Jak wynika z analizy porównawczej, dolnośląskie JST wszystkich szczebli po raz kolejny zrealizowały wydatki na 1 mieszkańca wyższe od wartości średnich ustalonych dla wszystkich JST w kraju. Niemniej odnotowany w 2015 r. spadek wydatków dolnośląskich gmin i powiatów oraz województwa samorządowego nie znajduje potwierdzenia w średnich dla kraju.

Poziom wydatków dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 r. ukazuje kartogram na końcu opracowania.

Wydatki per capita wszystkich powiatów wyniosły 908 zł i w stosunku do wykonanych w 2014 r. spadły o 12 zł (wydatki powiatów w regionie wyniosły 948 zł i spadły o 49 zł). Wydatki 16 województw samorządowych w 2015 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 447 zł i w stosunku do roku poprzedniego odnotowały spadek o 27 zł. Porównywalność kwot wskazuje, że odnotowany w 2015 r. spadek wydatków województwa dolnośląskiego w ujęciu per capita do kwoty 448 zł (o 224 zł) spowodował wyrównanie do średniej województw.

Rys. 12. Poziom dochodów i wydatków przypadających na 1 mieszkańca w latach 2014 i 2015 (w zł)

9. Przychody i rozchody budżetów

Przychody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. wyniosły łącznie 1 611,8 mln zł i były o 466,9 mln zł niższe od zrealizowanych w 2014 roku. Przychody pochodzące:

- z kredytów i pożyczek oraz sprzedaży papierów wartościowych⁵ — łącznie w wysokości 990,0 mln zł (61,4% przychodów) — włączyło w finansowanie budżetu 102 JST (92 gminy, 5 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe), w tym na finansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków UE zaciągnięto łącznie 119,9 mln zł, co stanowiło 12,1% wartości kredytów i pożyczek zaciągniętych w 2015 r. (dla porównania — w 2014 r. przychody pochodzące z zaciągnięcia kredytów i pożyczek przez 133 JST wyniosły łącznie 1 391,8 mln zł, co stanowiło 66,9% przychodów ogółem, w tym na finansowanie projektów z udziałem środków UE wyniosły 276,8 mln zł),

⁵ Według nowych zasad sporządzania sprawozdań, określonych rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. poz. 119 z późn. zm.), operacje dotyczące papierów wartościowych, których zbywalność jest ograniczona należy wykazywać jako kredyty i pożyczki.

- z nadwyżek środków z lat ubiegłych (nadwyżki budżetowej i wolnych środków) — łącznie w wysokości 613,2 mln zł — określiły 38,0% przychodów, z tego nadwyżki budżetu z lat ubiegłych w wysokości 95,3 mln zł wystąpiły w budżetach 10 JST, a przychody pochodzące z wolnych środków jako nadwyżki środków wynikających z rozliczenia wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych — łącznie w wysokości 517,9 mln zł — wystąpiły w budżetach 175 JST (w 2014 r. nadwyżki środków z lat ubiegłych wyniosły łącznie 677,0 mln zł i stanowiły 32,6% przychodów),
- ze spłat pożyczek udzielonych wyniosły 5,1 mln zł (0,3% przychodów), w związku z czym miały marginalny charakter w określeniu przychodów (w 2014 r. wyniosły 7,9 mln zł i określiły 0,4% przychodów).

Przychody i rozchody budżetów według kategorii JST przedstawia tab. 12.

Tabela 12. Przychody i rozchody budżetów dolnośląskich JST w 2015 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Przychody			Rozchody		Przyrost przychodów zwrotnych
	ogółem	w tym		ogółem	w tym spłata i wykup	
		kredyty, pożyczki, obligacje	nadwyżki środków			
JST ogółem	1 611 860	990 033	613 212	850 371	808 703	181 330
Gminy, w tym:	557 767	212 922	339 825	376 789	338 805	-125 882
– miejskie	125 044	51 881	72 247	116 106	111 169	-59 288
– miejsko-wiejskie	251 544	84 057	166 430	141 317	116 230	-32 172
– wiejskie	181 179	76 984	101 147	119 367	111 406	-34 422
Powiaty	125 028	14 798	109 286	35 754	33 695	-18 897
Miasta na prawach powiatu	766 073	682 912	81 609	326 252	326 004	356 909
Województwo samorządowe	162 993	79 400	82 493	111 576	110 200	-30 800

W roku 2015 (podobnie jak w 2013) odnotowano spadek kwot przychodów z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych (emisji obligacji) przy jednoczesnym wzroście kwot rozchodów z tytułu ich spłaty oraz wykupu, co przyczyniło się do znacznego spowolnienia dynamiki wzrostu zadłużenia dolnośląskich JST. O spadku kwot przychodów w samorządowych budżetach w 2015 r. zadecydowały zauważalnie niższe kwoty zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji — łącznie niższe o 401,8 mln zł (o 28,9%) na co pozytywnie oddziaływało zmniejszenie (o 31) liczby jednostek zaciągających zobowiązania oraz zauważalne obniżenie kwot zaciąganych kredytów.

Łączna kwota zaciągniętych w 2015 r. przez dolnośląskie JST kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji (990 mln zł) stanowiła 6,5% ich dochodów i 6,5% wydatków zrealizowanych w tym roku budżetowym. Dla porównania — zaciągnięte w 2014 r. stanowiły 9,0% dochodów i 8,7% wydatków, a zaciągnięte w 2013 r. stanowiły 5,9% dochodów i 6,0% wydatków. Wyniki porównań wskazują na korzystne obniżenie udziału środków pochodzących z kredytów i pożyczek oraz obligacji w finansowaniu samorządowych budżetów, co potwierdza także obniżenie łącznej kwoty deficytu (spadek o 510,5 mln zł) oraz udziału środków kredytów i pożyczek włączonych w jego finansowanie w 2015 roku.

Wyniki porównań w zakresie planowanych i zrealizowanych kwot deficytu oraz źródeł jego finansowania w budżetach dolnośląskich JST za rok 2015 pozwoliły ustalić, co następuje:

- łączną kwotę deficytu — planowanego w budżetach 112 JST w wysokości 796,7 mln zł, z tego w budżetach 4 miast na prawach powiatu (463,8 mln zł), 90 gmin (222,1 mln zł), 17 powiatów (59,5 mln zł) i w budżecie województwa samorządowego (51,2 mln zł) — określono sfinansować przychodami pochodzącymi z zaciągnięcia kredytów i pożyczek — łącznie w wysokości 566,8 mln zł (67 JST) — oraz z nadwyżek środków z lat ubiegłych — łącznie w wysokości 229,8 mln zł (91 JST), w tym w przypadku 9 gmin — nadwyżką budżetową z lat ubiegłych (26,1 mln zł),
- ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęło 51 JST łącznie w wysokości 440,4 mln zł, z tego 2 miasta na prawach powiatu (334,7 mln zł), 40 gmin (54,2 mln zł), 8 powiatów (15,8 mln zł) i województwo samorządowe (35,7 mln zł), który sfinansowano przychodami: pochodzącymi z zaciągniętych kredytów i pożyczek — łącznie w wysokości 374,6 mln zł (34 JST) — oraz z nadwyżek środków z lat ubiegłych, w szczególności „wolnych środków” — łącznie w wysokości 65,8 mln zł (28 JST), w tym w przypadku 2 gmin — nadwyżką budżetową z lat ubiegłych (0,9 mln zł).

Ustalenia w zakresie finansowania deficytu budżetów dolnośląskich JST w 2015 r., w tym dotyczące kwot kredytów i pożyczek włączonych w jego finansowanie (374,6 mln zł), przy uwzględnieniu łącznych kwot zaciągniętych kredytów i pożyczek (990,0 mln zł), w szczególności zaciągniętych przez miasta na prawach powiatu, wskazują na rosnący udział kredytów w zapewnieniu środków na spłatę zobowiązań finansowych zapadających w roku budżetowym (na rozchody z tytułu spłat).

Rozchody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. wyniosły łącznie 850,4 mln zł i były o 12,1 mln zł (1,4%) wyższe od zrealizowanych w roku poprzednim, a ich wielkość określiły:

- spłaty kredytów i pożyczek — łącznie w kwocie 803,8 mln zł (94,5% rozchodów) — realizowane przez 189 JST (w 2014 r. wyniosły 759,3 mln zł i dotyczyły 182 JST), w tym spłaty kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów z udziałem środków UE w wysokości 71,9 mln zł, co stanowiło 8,9% dokonanych spłat (w 2014 r. wyniosły 52,4 mln zł i stanowiły 6,8% spłat),
- wykup papierów wartościowych — łącznie w kwocie 4,9 mln zł (0,6% rozchodów) — wykazany w rozchodach budżetu przez 5 JST (w 2014 r. wykup papierów wartościowych w wysokości 43,6 mln zł wykazało 19 JST)⁶,
- udzielone pożyczki — łącznie w kwocie 7,9 mln zł (0,9% rozchodów) — realizowane przez 12 JST (w 2014 r. wystąpiły w budżetach 27 JST w wysokości 10,8 mln zł, co stanowiło 1,3% rozchodów),
- inne cele — łącznie w kwocie 33,8 mln zł (4,0% rozchodów) — wystąpiły w rozchodach budżetu 12 JST (w 2014 r. wyniosły 24,8 mln zł i wystąpiły w budżetach 14 JST).

Wyniki porównań wskazują, że rozchody budżetów zrealizowane w 2015 r. były o 12,1 mln zł wyższe od wykonanych w 2014 r., z tego rozchody z tytułu spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu papierów wartościowych były łącznie o 5,8 mln zł (o 0,7%) wyższe niż w roku poprzednim, co wskazuje ich niewielki wpływ na osłabienie dynamiki wzrostu zadłużenia dolnośląskich JST.

Bilans zaciągniętych i spłaconych przez JST w 2015 r. kwot zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji zamknął się wartością dodatnią, i wyniósł 181,3 mln zł (w 2014 r. wyniósł 588,9 mln zł), co oznacza przyrost zobowiązań z tych tytułów i wzrost łącznej kwoty długu dolnośląskich JST. Jednak już uwzględnienie kategorii JST pozwala zauważyć, że tylko w przypadku miast na prawach powiatu różnica między przychodami i rozchodami z tych tytułów stanowi wartość dodatnią, co oznacza przyrost ich łącznej kwoty długu (o 356,9 mln zł). Ustalenia dla pozostałych szczebli JST wskazują, że bilans zaciągniętych i spłaconych w 2015 r. zobowiązań zamknął się wartością ujemną, co jest jednoznaczne z obniżeniem zadłużenia — gmin (o 125,9 mln zł), powiatów (o 18,9 mln zł) i województwa samorządowego (o 30,8 mln zł). Wartości te wskazują korzystny wpływ na spowolnienie dynamiki wzrostu łącznej kwoty długu dolnośląskich JST, określonej wartością zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji.

10. Dług publiczny

Na koniec 2015 r. zadłużenie wystąpiło w 194 dolnośląskich JST, a łączna kwota ich zobowiązań wyniosła 7 168,2 mln zł i w stosunku do roku poprzedniego była wyższa o 212,2 mln zł, czyli o 3,1%. Dla porównania dług sektora samorządowego w skali kraju odnotował spadek o 0,7%.

Rok budżetowy 2015 był drugim z kolei, w którym obowiązują nowe regulacje ograniczające limit zadłużenia JST — indywidualny wskaźnik spłaty zobowiązań, określony w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Od 1 stycznia 2014 r. straciły bowiem moc obowiązywania reguły zadłużenia limitujące relację łącznej kwoty spłat i łącznej kwoty długu JST odpowiednio do poziomu 15% i 60% dochodów ogółem. Jednocześnie wygasła podstawa do stosowania wyłączeń ustawowych przy obliczaniu relacji zadłużenia związanych z emisją papierów wartościowych oraz zaciąganiem kredytów i pożyczek w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami pochodzącymi z budżetu UE. Jednakże poziom zadłużenia oraz jego relacja do dochodów ogółem w dalszym ciągu stanowią ważną informację

⁶ Według nowych zasad sporządzania sprawozdań, określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. poz. 119 z późn. zm.), operacje z tytułu sprzedaży i wykupu papierów wartościowych, których zbywalność jest ograniczona należy wykazywać jako kredyty i pożyczki.

o sytuacji finansowej jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych i w dalszym ciągu powoływane są w opracowaniach i raportach.

Wskaźnik zadłużenia JST w regionie na koniec 2015 r., obliczony jako relacja kwoty długu do wykonanych dochodów, wyniósł 47,1% i w stosunku do 2014 r. wzrósł o 1,9 punktu proc. (w skali kraju wskaźnik ten wyniósł 36,0% i obniżył się o 1,1 punktu proc.)

Wzrost zadłużenia dotyczył 52 JST (26,5%) łącznie na kwotę 471,5 mln zł (w 2014 r. odpowiednio 90 JST na kwotę 764,3 mln zł). Obniżenie zadłużenia odnotowało 139 JST łącznie na kwotę 259,3 mln zł (w 2014 r. odpowiednio 108 JST na kwotę 172,9 mln zł), a dług 3 JST nie uległ zmianie. Liczba jednostek nieobciążonych długiem spadła do 2 (Polkowice, Warta Bolesławiecka).

Analiza zmian poziomu zadłużenia dolnośląskich JST w ostatnich latach wskazuje, że po kilkuletnim okresie stopniowego spowalniania tempa wzrostu zadłużenia (z 52,2% w 2009 r., 25,4% w 2010 r., 19,0% w 2011 r. do 2,6% w 2012 r.) oraz odnotowanym w 2013 r. spadku zadłużenia (o 2,8%) i kolejnym wzroście w 2014 r. (o 9,4%) — w roku 2015, podobnie jak w roku poprzednim, odnotowano dalszy wzrost zadłużenia, jednak o niższej dynamice (o 3,1%).

Zmiany poziomu zadłużenia i jego relacji do dochodów w latach 2014 i 2015 przedstawia tab. 13.

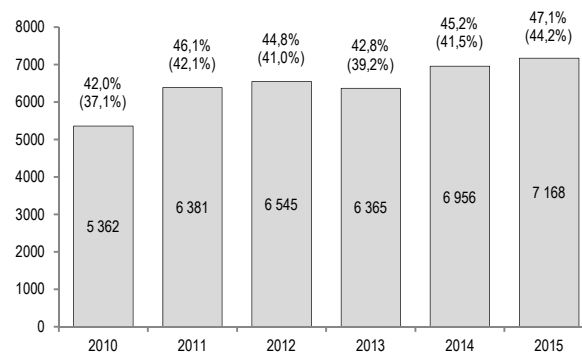
Tabela 13. Dług publiczny dolnośląskich JST i jego relacja do dochodów w latach 2014 i 2015

Wyszczególnienie	2014			2015		
	dochody	dług publiczny	relacja długu do dochodów	dochody	dług publiczny	relacja długu do dochodów
	[tys. zł]		[%]	[tys. zł]		[%]
JST ogółem	15 405 497	6 955 985	45,2	15 211 193	7 168 230	47,1
Gminy, z tego:	6 847 952	2 400 014	35,0	7 075 542	2 302 624	32,5
– miejskie	2 269 646	848 093	37,4	2 302 843	790 079	34,3
– wiejskie	2 015 904	618 299	30,7	2 145 960	603 221	28,1
– miejsko-wiejskie	2 562 402	933 622	36,4	2 626 739	909 324	34,6
Powiaty	1 976 285	681 560	34,5	1 896 988	652 491	34,4
Miasta na prawach powiatu	4 853 638	3 098 097	63,8	4 973 290	3 464 846	69,7
Województwo samorządowe	1 727 621	776 313	44,9	1 265 374	748 269	59,1

Najwyższa relacja łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów wystąpiła kolejny rok z rzędu w miastach na prawach powiatu — średnio 69,7% (63,8% w 2014 r. oraz 57,1% w 2013 r.), z których najbardziej zadłużonymi były Wałbrzych i Wrocław. Relacja zadłużenia tych miast wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego (odpowiednio o 6,0 i 7,8 punktu proc.) i stanowiła odpowiednio 95,1% i 71,9% ich dochodów. Wskaźnik zadłużenia powiatów utrzymał się na poziomie roku poprzedniego i wyniósł 34,4%, z czego najwyższy odnotowano w powiatach górskim (71,9%) i ząbkowickim (58,5%), a najniższy — w wałbrzyskim (4,4%) i dzierżoniowskim (10,8%). Wskaźnik zadłużenia gmin wyniósł łącznie 32,5% i w stosunku do roku poprzedniego obniżył się (o 2,5 punktu proc.) Najwyższy wskaźnik zadłużenia dotyczył gmin: Przemków (99,4%), Krośnice (75,9%), Stara Kamienica (73,2%), Bierutów (73,2%), Żmigród (70,2%), Trzebnica (67,3%), Prusice (66,2%) oraz Świeradów-Zdrój (62,8%). Na drugim biegunie znalazły się — oprócz gmin nieposiadających zadłużenia — gminy:

Grębocice (0,3%), Bolesławiec w. (0,8%), Platerówka (2,4%), Zagrodno (6,4%) Czarny Bór (7,5%), Kobierzyce (8,1%) i Stare Bogaczowice (8,6%).

Poziom zadłużenia wraz z jego relacją do dochodów dolnośląskich JST w latach 2010–2015 przedstawia rys. 13.

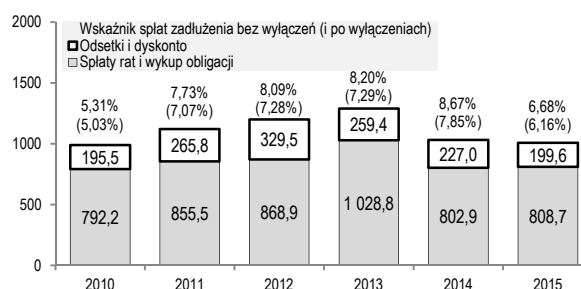
Rys. 13. Łączna kwota długu (w mln zł) oraz kształtowanie się relacji zadłużenia (% dochodów) dolnośląskich JST w latach 2010–2015

Łączną kwotę długu dolnośląskich JST na koniec 2015 r. (w wysokości 7 168,2 mln zł) określili:

- zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych papierów wartościowych, których zbywalność jest ograniczona oraz inne zobowiązania zaliczane do kategorii kredytów — łącznie w wysokości 7 042,9 mln zł (w 2014 r. w wysokości 6 827,7 mln zł), z tego zobowiązania 4 miast na prawach powiatu — łącznie w wysokości 3 367,5 mln zł — stanowiły 47,8% łącznej kwoty zobowiązań z tytułu kredytów, a zobowiązania 162 gmin — łącznie w wysokości 2 275,4 mln zł — 32,3% tej kwoty, kolejno zobowiązania 26 powiatów (652,5 mln zł) oraz zobowiązania województwa samorządowego (747,5 mln zł) określiły odpowiednio 9,3% i 10,6% łącznej kwoty zobowiązań z tytułu kredytów,
- zobowiązania wymagalne — łącznie na kwotę 28,3 mln zł (w 2014 r. na kwotę 31,3 mln zł), które wystąpiły w 50 gminach (27,2 mln zł), w szczególności miejsko-wiejskich (16,1 mln zł), 3 miastach na prawach powiatu (0,3 mln zł), 1 powiecie (0,003 mln zł) i województwie (0,8 mln zł),
- zobowiązania wynikające z papierów wartościowych w wysokości 97,0 mln zł, wyemitowanych przez miasto Wałbrzych i dopuszczonych do obrotu zorganizowanego na rynku wtórnym.

Łączna kwota dokonanych przez dolnośląskie JST w 2015 r. spłat rat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji wraz z wydatkami na obsługę długu (odsetki, prowizje, dyskonto i wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń) wyniosła 1 008,3 mln zł i była o 21,6 mln zł niższa od analogicznej dla 2014 r. (1 029,8 mln zł), w tym kwota spłat była wyższa o 5,8 mln zł, a wydatków na obsługę długu niższa o 27,4 mln zł.

Zmiany poziomu łącznej kwoty spłat i wykupu oraz wydatków na obsługę długu dolnośląskich JST w latach 2010–2015 przedstawia rys. 14.

Rys. 14. Łączna kwota spłat rat kapitałowych wraz z należnymi odsetkami (w mln zł) oraz kształtowanie się wskaźnika spłaty w latach 2010–2015 (% dochodów) dolnośląskich JST

11. Oddziaływanie wykonania budżetów za rok 2015 na kształtowanie się relacji z art. 243 u.f.p.

Do uchwalania samorządowych budżetów na rok 2015 oraz ich wieloletnich prognoz finansowych miała w pełni zastosowanie nowa zasada wyznaczania granicy zaciągania i spłaty długu przez poszczególne JST (wskaźnika planowanych spłat), określona w art. 243 u.f.p. relacją nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku do dochodów ogółem, wynikająca z realizacji budżetu w trzech kolejnych latach (dopuszczalny wskaźnik spłaty lub indywidualny wskaźnik zadłużenia, dalej IWZ). Wskaźnik jednoroczny (cząstkowa wartość IWZ) wynikający z realizacji budżetu za rok 2015 wraz z wartościami cząstkowymi, właściwymi dla dwóch lat poprzedzających (2013 i 2014) wyznaczy dla każdej jednostki jej dopuszczalny wskaźnik spłaty (IWZ) — na rok 2016 i w takim samym zakresie będzie oddziaływał na wartość IWZ w dwóch kolejnych latach.

Na możliwość zachowania przez dolnośląskie JST w roku 2015 relacji z art. 243 u.f.p. oddziaływało wykonanie ich budżetów w latach 2012–2014, przy czym do obliczenia parametrów (wskaźników jednorocznych i IWZ) przedstawionych w projektach uchwał oraz w podjętych na rok 2015 uchwałach budżetowych i wieloletnich prognozach finansowych miały zastosowanie wielkości planowane według stanu za trzy kwartały 2014 roku. Wyniki badania projektów uchwał budżetowych na rok 2015 w kontekście możliwości zachowania relacji z art. 243 u.f.p. stanowiły przesłankę wezwania 3 JST do opracowania programu postępowania naprawczego, o którym mowa w art. 240a u.f.p. wyniki badania projektów uchwał budżetowych na rok 2016, w tym oceny możliwości zachowania przez dolnośląskie JST w 2016 r. relacji z art. 243 u.f.p. (obliczonych z uwzględnieniem wielkości wynikających z wykonania budżetu w latach 2013 i 2014 oraz planu za III kw. 2015 r.) stanowiły natomiast podstawę wezwania 4 JST (Pęcław, Przemków, powiat milicki i powiat złotoryjski) do opracowania i przedłożenia programu postępowania naprawczego.

Analiza porównawcza poziomu wskaźników planowanych spłat według wielkości przyjętych w wieloletnich prognozach finansowych i uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2016 (stan na koniec I kw. 2016 r.) z wartością wskaźników dopuszczalnych spłat wynikających z wykonania budżetu za rok 2015 pozwala zauważyć możliwość wystąpienia realnego ryzyka niespełnienia normy określonej w art. 243 u.f.p. przez 11 JST, w tym przez 4 wezwane do opracowania i 2 realizujące program postępowania naprawczego. Dla tych jednostek potencjalna różnica pomiędzy IWZ obliczonym na podstawie wykonania budżetu w latach 2013–2015 a wskaźnikiem planowanych spłat w 2016 r. przyjęła wartość ujemną, a dla 185 pozostałych jednostek zawierała się w następujących przedziałach:

- 0–5 punktów proc. — 104 JST,
- 5–10 punktów proc. — 56 JST,
- powyżej 10 punktów proc. — 25 JST.

Reguła z art. 243 u.f.p. dotyczy wszystkich JST, które w swoich budżetach planują spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych wraz z należnymi odsetkami oraz potencjalne spłaty kwot wynikające z udzielonych poręczeń oraz gwarancji, a także JST członków związku w zakresie kwot spłacanych zobowiązań, do których ma zastosowanie przepis art. 244 ust. 1 u.f.p. Z wieloletnich prognoz finansowych wynika, że tylko 2 dolnośląskie JST (Rudna i Warta Bolesławiecka) nie posiadają i nie planują zaciągania zobowiązań dłużnych, w związku z czym poziom IWZ w ich przypadku jest bez znaczenia (w obu wynosi powyżej 18,5% wykonanych dochodów), niemniej pozytywnie wpływa na kształtowanie się wartości uśrednionych dla JST w regionie, w szczególności IWZ dla gmin wiejskich.

Poziom wskaźników jednorocznych dolnośląskich JST w latach 2013–2015 uśrednionych według szczebli jednostek i typów gmin przedstawiono w tab. 14.

Tabela 14. Wskaźniki jednoroczne relacji nadwyżki operacyjnej w latach 2013–2015

Wyszczególnienie	2013		2014		2015		IWZ obliczone	
	plan III kw.	wykonanie	plan III kw.	wykonanie	plan III kw.	wykonanie	plan III kw. 2015	wykonanie 2015
[%]								
JST ogółem	9,61	11,08	8,26	9,31	9,06	10,73	9,82	10,37
Gminy, z tego:	9,70	12,26	9,71	12,25	9,69	12,39	11,40	12,30
– miejskie	9,08	10,94	8,76	10,78	9,00	10,85	10,24	10,86
– wiejskie	11,63	14,63	11,66	14,47	10,61	14,71	13,24	14,60
– miejsko-wiejskie	8,77	11,60	9,03	11,80	9,55	11,84	10,98	11,75
Powiaty	5,69	5,15	4,69	6,84	4,27	6,48	5,42	6,16
Miasta na prawach powiatu	11,80	12,66	9,99	9,04	10,94	10,14	10,88	10,62
Województwo samorządowe	7,13	8,47	1,47	1,27	5,18	10,13	4,97	6,62

Ustalenia dotyczące uśrednionej wartości wskaźników jednorocznych (1/3 wartości cząstkowej IWZ), obliczonych zbiorczo dla 196 dolnośląskich JST na podstawie wykonania ich budżetów za rok 2015, pozwoliły określić jego poziom na 10,73% wykonanych dochodów, w tym obliczonych dla gmin na 12,39%, a liczonych dla powiatów na 6,48%. Dla porównania — za 2014 rok wskaźnik jednoroczny dla JST w regionie wyniósł 9,31%, za 2013 rok — 11,08%, podczas gdy dla wszystkich JST w kraju, jak wynika z ustaleń Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, wskaźnik ten wyniósł odpowiednio w latach: 10,2%, 9,9% i 8,5%.

Szczegółowa analiza kształtowania się wartości procentowych wskaźników jednorocznych, wynikających z realizacji budżetów w latach 2013–2015 wykazała:

- w 2013 r. — 4 przypadki ujemnej wartości wskaźnika jednorocznego (Mietków i 3 powiaty: głogowski, górowski i wałbrzyski) i 1 przypadek wskaźnika powyżej 30% (Kobierzyce),
- w 2014 r. — niewystąpienie ujemnej wartości wskaźnika jednorocznego i 2 przypadki wskaźnika powyżej 30% (Grębocice i Kobierzyce),
- w 2015 r. — niewystąpienie ujemnej wartości wskaźnika jednorocznego i 1 przypadek wskaźnika powyżej 30% wykonanych dochodów (Kobierzyce).

Zbiorczy IWZ dolnośląskich JST obliczony z uwzględnieniem wykonania ich budżetów w latach 2013–2015 (z uwzględnieniem wskaźników jednorocznych z tych lat) wyniósł 10,37% i był o 0,63 punktu

proc. niższy od obliczonego z uwzględnieniem wykonania budżetów w latach 2012–2014 oraz odpowiednio o 0,56 punktu proc. wyższy od ustalonego w latach 2011–2013.

Poziom wskaźników jednorocznych uzyskanych przez poszczególne JST w 2015 r. przedstawiono w zestawieniu nr 3 na końcu opracowania. Zbiorcze wyniki monitorowania poziomu IWZ dolnośląskich JST (w trzech kolejnych latach) na podstawie wykonania budżetów w latach 2009–2015 przedstawia tab. 15.

Tabela 15. IWZ dolnośląskich JST obliczony na podstawie wykonania budżetów w latach 2009–2015 (w %)

Wyszczególnienie	IWZ obliczony z lat				
	2009–2011	2010–2012	2011–2013	2012–2014	2013–2015
JST ogółem	8,42	9,87	10,93	11,00	10,37
Gminy, z tego:	9,02	9,74	11,56	12,44	12,30
– miejskie	7,24	8,31	10,56	11,18	10,86
– wiejskie	11,49	11,64	13,17	14,45	14,60
– miejsko-wiejskie	8,95	9,75	11,21	12,00	11,75
Powiaty	2,35	4,01	5,24	6,84	6,16
Miasta na prawach powiatu	11,06	12,11	11,62	11,11	10,62
Województwo	6,47	11,34	13,26	10,50	6,62

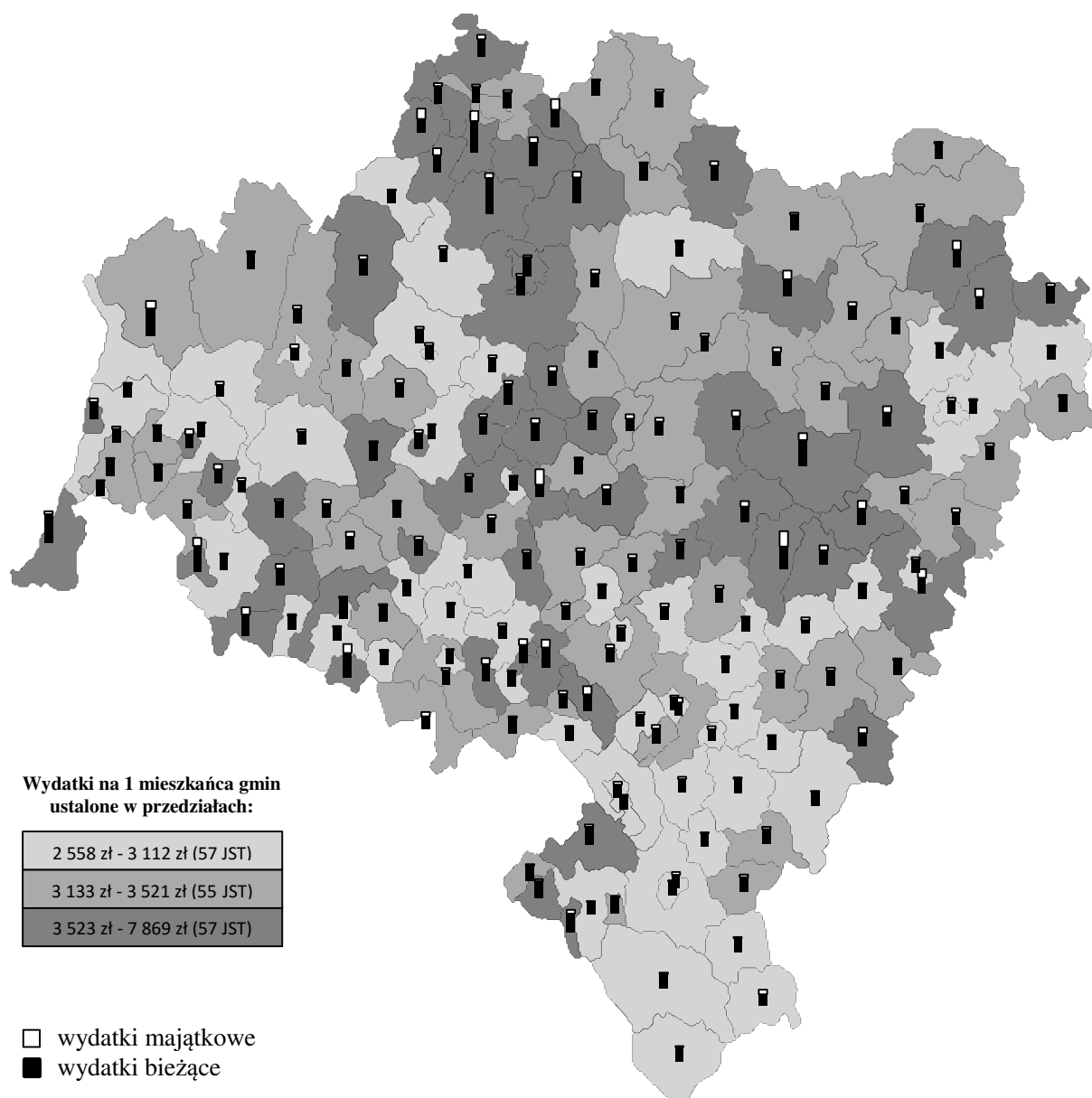
Z analizy uśrednionych wartości IWZ wynikających z wykonania budżetów dolnośląskich JST w latach 2011–2015 wynika, że najniższe IWZ dotyczą powiatów (od 5,24 do 6,16%), co wskazuje relatywnie najniższą zdolność zaciągania i spłaty zobowiązań dłużnych. Najwyższe IWZ dotyczą gmin wiejskich (od 13,17% do 14,60%) oraz miast na prawach powiatu (od 11,62% do 10,62%). Wyniki porównań wskazują na utrzymywanie się tendencji wzrostu IWZ dolnośląskich gmin, w szczególności wiejskich, i powiatów oraz na wystąpienie tendencji spadku IWZ dla miast na prawach powiatu i IWZ województwa samorządowego (niekorzystny wpływ wykonania obowiązku wpłat na część regionalną subwencji ogólnej).

Wyniki porównań IWZ poszczególnych JST wskazują, że wartości wyższe niż 15% dochodów dla obliczonych z lat:

- 2008–2010 — uzyskało 25 gmin (5 miejskich, 14 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat,
- 2009–2011 — uzyskało 17 gmin (1 miejska, 11 wiejskich i 5 miejsko-wiejskich),
- 2010–2012 — uzyskało 16 gmin (2 miejskie, 10 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie),
- 2011–2013 — uzyskało 18 gmin (3 miejskie, 11 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie) oraz 1 powiat,
- 2012–2014 — uzyskało 26 gmin (4 miejskie, 18 wiejskich i 4 miejsko-wiejskie) oraz 1 powiat,
- 2013–2015 — uzyskało 28 gmin (2 miejskie, 20 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) oraz 1 powiat.

Pozytywne oddziaływanie wykonania budżetów za rok 2015 na kształtowanie się wskaźników zdolności spłaty zobowiązań dolnośląskich JST kolejny raz odnotowały gminy wiejskie, których zbiorczy IWZ (14,60% dochodów) zbliżyło się do uprzednio obowiązującej granicy 15% planowanych dochodów, jednakowej dla wszystkich jednostek i niezależnej od wartości zrealizowanej nadwyżki operacyjnej (różnicy pomiędzy dochodami i wydatkami bieżącymi). Liczba gmin wiejskich, których IWZ przekroczył 15%, wzrosła do 20, co stanowiło ponad 25% gmin wiejskich w regionie. Jednocześnie IWZ gmin wiejskich wskazuje na wysokie zróżnicowanie zdolności zaciągania i spłaty zobowiązań, które wyznaczyło dolną (1,78%) i górną (36,65%) granicę dla gmin województwa dolnośląskiego.

Ustalenia zbiorcze dla jednostek pozostałych szczebli i typów gmin z uwzględnieniem wykonania budżetu za rok 2015 pozwalają zauważyć obniżenie wartości IWZ województwa samorządowego (o 3,88 punktu proc.), powiatów (o 0,68 punktu proc.) i miast na prawach powiatu (o 0,49 punktu proc.), a także gmin miejskich i miejsko-wiejskich (odpowiednio o 0,32 i 0,35 punktu proc.).

**Wydatki dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu
na 1 mieszkańca w 2015 r. (w zł)**

Zestawienie 1

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. (w zł)

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DLUG PUBLICZNY
JST województwa ogółem	15 211 193 051	9 093 834 569	15 349 254 562	2 975 520 677	1 231 539 318	-138 061 511	7 168 229 523
Województwo samorządowe	1 265 373 626	776 717 286	1 301 033 972	512 947 189	118 018 459	-35 660 346	748 268 502
Powiaty ziemskie	1 896 988 022	680 531 574	1 870 324 468	200 231 630	105 753 596	26 663 554	652 490 927
bolesławiecki	79 570 677	24 903 411	74 568 548	11 432 097	7 367 971	5 002 130	19 961 070
dzierżoniowski	88 722 403	25 705 775	89 059 299	12 295 421	5 437 051	-336 895	9 566 680
głogowski	101 934 469	41 518 239	97 110 617	3 132 351	6 708 885	4 823 852	26 446 900
górowski	35 705 776	9 088 205	35 513 433	256 384	367 057	192 343	25 677 108
jaworski	59 145 098	23 115 200	53 804 725	6 787 240	2 877 758	5 340 374	15 343 200
jeleniogórski	68 165 736	24 515 558	66 078 948	7 101 519	1 340 889	2 086 788	17 672 000
kamiennogórski	43 868 439	12 700 548	43 581 285	5 734 365	1 072 729	287 153	7 600 000
klodzki	178 095 411	55 087 022	172 211 141	17 413 041	12 344 361	5 884 271	49 086 648
legnicki	61 377 588	28 041 413	60 206 443	6 275 278	2 868 120	1 171 145	23 253 766
lubański	57 887 271	13 329 222	59 740 636	8 516 945	329 068	-1 853 365	17 775 000
lubiński	82 505 748	47 723 372	80 768 428	9 589 384	7 689 720	1 737 321	40 500 000
lwówecki	55 008 974	13 220 547	53 360 716	2 457 582	3 569 424	1 648 259	12 501 252
milicki	49 390 831	16 552 961	49 970 657	3 167 151	445 219	-579 826	22 807 527
oleśnicki	93 179 926	33 440 275	91 583 007	4 797 604	4 371 447	1 596 920	50 180 000
olawski	67 061 721	24 768 301	67 840 687	13 646 193	5 890 957	-778 965	9 381 500
polkowicki	63 570 554	30 729 258	67 650 843	10 796 748	2 090 744	-4 080 289	15 948 000
strzeliński	48 130 073	12 546 521	46 499 603	3 299 396	2 730 504	1 630 470	15 775 830
średzki	37 654 561	13 435 877	38 402 771	6 770 371	2 352 561	-748 210	14 915 000
świdnicki	134 546 582	45 462 377	128 609 911	8 249 700	9 293 320	5 936 671	65 922 163
trzebnicki	69 882 949	27 246 132	74 630 621	8 197 420	933 649	-4 747 672	28 669 314
wałbrzyski	47 070 495	13 869 990	46 483 956	9 190 775	4 509 594	586 539	2 061 000
wolowski	61 390 976	15 606 424	59 860 273	8 325 570	4 651 540	1 530 702	19 326 834
wrocławski	100 686 444	52 580 321	103 456 494	21 538 359	11 973 229	-2 770 050	57 520 680
ząbkowicki	77 698 513	26 413 011	75 635 527	3 250 829	1 376 709	2 062 986	45 435 979
zgorzelecki	87 640 730	38 325 741	87 367 647	2 919 648	1 980 415	273 083	13 992 975
złotoryjski	47 096 074	10 605 873	46 328 253	5 090 259	1 180 673	767 820	25 170 500
Miasta na prawach powiatu	4 973 289 766	3 467 492 944	5 297 579 136	1 092 188 644	289 242 030	-324 289 371	3 464 846 128
Jelenia Góra	348 960 701	186 998 673	340 511 994	19 953 542	4 919 971	8 448 707	145 169 032
Legnica	453 189 574	257 441 988	451 252 651	61 294 210	36 066 062	1 936 923	191 796 724
Wałbrzych	557 143 273	334 558 780	618 057 193	175 844 639	50 286 131	-60 913 919	529 869 591
Wrocław	3 613 996 217	2 688 493 504	3 887 757 299	835 096 253	197 969 865	-273 761 082	2 598 010 780
Gminy ogółem	7 075 541 637	4 169 092 766	6 880 316 985	1 170 153 214	718 525 233	195 224 651	2 302 623 965
Gminy miejskie	2 302 842 830	1 447 885 630	2 229 792 516	303 146 123	179 627 673	73 050 314	790 079 412
Bielawa	116 702 634	54 052 853	107 335 392	20 351 352	10 353 265	9 367 241	39 737 230
Boguszów-Gorce	51 872 865	26 606 895	48 883 242	4 628 683	5 128 390	2 989 622	5 162 118
Bolesławiec	143 983 435	97 722 156	137 287 691	23 494 165	7 384 790	6 695 744	43 291 395
Chojnów	44 145 364	20 741 285	43 276 175	6 579 909	2 682 083	869 190	4 776 891
Duszynki-Zdrój	22 162 850	13 672 203	20 209 808	3 450 136	235 077	1 953 042	7 820 229
Dzierżoniów	94 255 692	54 941 541	92 765 119	13 579 792	8 992 287	1 490 573	38 559 358
Głogów	248 085 259	181 673 374	234 712 262	28 556 428	30 428 463	13 372 997	108 289 000
Jawor	71 904 100	46 545 435	66 829 511	5 609 664	8 157 334	5 074 589	23 250 668
Jedlina-Zdrój	16 819 362	8 848 239	16 123 547	3 113 430	1 345 859	695 815	7 870 730
Kamienna Góra	57 072 005	31 396 080	54 658 522	1 065 121	1 798 451	2 413 483	15 380 853
Karpacz	33 164 853	25 423 662	31 707 400	8 267 322	5 961 013	1 457 453	12 202 035
Kłodzko	81 828 497	51 283 318	80 460 619	6 643 123	6 522 655	1 367 877	38 688 062
Kowary	32 605 194	16 144 066	32 218 805	3 687 038	2 018 970	386 389	10 217 656
Kudowa-Zdrój	35 089 842	20 073 875	32 953 254	2 590 941	134 743	2 136 588	20 004 125
Lubań	61 390 153	39 123 722	59 608 768	2 564 219	3 054 479	1 781 385	23 773 414
Lubin	296 048 899	190 204 847	290 670 634	28 642 479	19 374 660	5 378 265	75 100 060
Nowa Ruda	66 534 521	37 163 776	63 998 690	4 092 864	2 495 826	2 535 832	23 011 763
Oleśnica	111 361 105	72 957 175	112 900 982	19 296 425	13 952 823	-1 539 877	19 002 491
Olawa	98 095 708	68 286 208	95 780 238	14 566 997	11 244 773	2 315 469	41 393 081
Piechowice	21 040 438	14 231 743	19 784 665	2 230 865	1 867 035	1 255 773	3 157 779
Pieszycy	27 913 815	14 010 179	25 113 414	4 190 820	789 075	2 800 400	9 719 454
Piława Górna	17 074 060	8 775 299	17 942 275	3 445 325	1 663 999	-868 215	5 005 132
Polanica-Zdrój	24 628 275	16 061 158	22 065 198	1 840 622	2 137 738	2 563 077	5 551 613
Szczawno-Zdrój	25 476 250	16 223 903	25 780 060	6 233 143	828 744	-303 810	6 025 891
Szklarska Poręba	38 509 317	25 952 938	37 070 966	9 279 348	-280 346	1 438 351	13 652 029
Świdnica	188 823 346	120 170 222	190 781 403	36 210 535	11 322 587	-1 958 057	68 525 536
Świebodzice	72 924 359	46 775 644	74 968 525	14 240 984	3 187 918	-2 044 165	14 750 000
Świeradów-Zdrój	31 907 481	18 868 608	27 769 809	6 749 091	2 051 457	4 137 672	20 038 999

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Wojcieszów	14 260 538	7 070 640	13 704 514	2 228 624	1 001 816	556 024	3 485 000
Zawidów	14 047 044	7 269 489	12 837 608	196 829	843 037	1 209 436	3 140 060
Zgorzelec	94 711 409	63 648 655	94 896 781	13 208 312	8 984 976	-185 372	54 858 378
Złotoryja	48 404 160	31 966 442	44 696 639	2 311 536	3 963 696	3 707 521	24 638 380
Gminy wiejskie	2 145 959 827	1 201 687 751	2 077 400 652	435 023 846	280 981 751	68 559 175	603 220 962
Bolesławiec	44 880 739	31 072 240	42 161 924	10 639 826	10 385 197	2 718 815	340 000
Borów	15 416 367	7 069 630	15 960 653	3 092 928	1 376 659	-544 286	3 608 965
Chojnów	29 955 755	16 719 312	29 214 322	4 558 913	2 328 272	741 433	10 048 165
Ciepłowody	9 629 527	5 003 932	8 652 778	419 583	1 160 578	976 749	1 686 863
Cieszków	15 738 415	5 372 415	15 368 894	1 480 390	1 100 385	369 521	5 320 544
Czarny Bór	22 645 220	10 183 885	21 141 309	5 464 456	2 079 996	1 503 911	1 708 332
Czernica	45 524 461	28 552 844	44 784 214	8 954 566	8 053 703	740 246	12 555 903
Długolęka	101 101 959	65 922 944	107 252 865	33 764 949	21 787 224	-6 150 906	41 531 000
Dobromierz	19 198 419	9 868 025	18 975 219	2 657 157	915 481	223 200	7 047 930
Dobroszyce	25 000 575	13 574 370	19 060 436	1 276 238	1 872 586	5 940 139	6 189 656
Domaniów	16 240 461	7 350 216	15 422 173	887 908	1 221 326	818 287	7 152 971
Działowa Kłoda	15 736 113	5 203 806	14 920 645	1 393 388	1 487 189	815 468	5 367 869
Dzierżonów	31 207 912	12 932 496	31 322 428	8 158 297	1 730 741	-114 516	10 462 000
Gaworzyce	19 902 177	7 381 149	18 013 864	7 759 778	3 543 571	1 888 314	4 132 400
Głogów	27 262 316	15 975 195	22 450 315	2 907 454	3 446 786	4 812 002	6 867 400
Grębocice	29 678 528	20 151 734	29 096 119	5 739 696	4 520 078	582 409	82 000
Gromadka	19 662 722	10 899 409	20 066 310	3 677 983	2 268 426	-403 588	5 205 607
Janowice Wielkie	14 171 434	6 846 366	12 923 279	1 549 562	959 347	1 248 155	8 650 140
Jemielno	10 871 803	3 705 818	10 572 338	446 613	327 332	299 465	4 108 986
Jerzmanowa	36 298 069	30 037 010	37 180 094	9 138 754	7 939 732	-882 025	8 500 000
Jeżów Sudecki	24 475 252	13 635 960	22 946 047	6 542 267	5 025 247	1 529 205	7 807 600
Jordanów Śląski	9 578 777	5 362 127	8 708 636	424 486	945 330	870 141	2 480 095
Kamieniec Ząbkowicki	25 899 809	12 508 512	26 958 775	3 569 947	357 079	-1 058 967	3 041 384
Kamienna Góra	29 326 529	13 980 689	28 757 622	3 984 995	3 753 005	568 908	4 667 049
Kłodzko	52 299 075	22 489 928	51 955 425	9 094 557	4 974 215	343 651	28 934 727
Kobierzyce	140 876 778	115 782 359	134 597 032	54 145 597	53 277 286	6 279 746	11 375 740
Kondratowice	15 829 171	7 565 558	15 250 162	2 206 235	1 213 610	579 009	5 266 384
Kostomłoty	24 136 772	11 492 249	22 822 565	1 770 838	2 223 272	1 314 207	6 463 285
Kotla	18 851 442	7 813 660	18 604 297	3 701 385	1 001 443	247 145	3 738 785
Krośnice	45 312 127	20 046 887	41 136 942	13 820 669	5 883 034	4 175 185	34 396 568
Krotoszyce	14 244 194	8 089 890	12 910 990	1 829 803	368 020	1 333 204	1 512 118
Kunice	23 068 352	15 656 849	24 139 858	5 808 161	3 881 483	-1 071 505	10 797 000
Legnickie Pole	21 541 309	14 914 565	21 931 478	4 794 033	4 219 289	-390 169	4 269 082
Lewin Kłodzki	9 644 151	3 848 658	7 002 684	703 428	678 822	2 641 467	2 413 193
Lubań	23 241 685	10 438 848	24 082 485	6 464 832	1 107 687	-840 801	3 360 972
Lubin	65 595 770	53 158 533	60 589 390	7 243 888	9 531 628	5 006 380	8 582 154
Łagiewniki	24 998 213	10 236 619	23 120 894	2 582 842	1 355 138	1 877 318	7 031 373
Malczyce	19 296 516	7 515 383	18 924 840	5 000 091	2 289 520	371 676	6 300 000
Marcinowice	20 414 802	10 199 937	20 202 326	3 919 528	2 627 288	212 476	9 121 000
Marciszów	15 397 759	6 806 734	13 243 298	1 475 471	2 749 232	2 154 461	3 741 750
Męcinka	18 533 218	9 695 066	17 559 054	2 644 676	999 297	974 165	4 615 800
Mietków	14 366 873	9 185 615	14 706 558	1 726 455	615 962	-339 685	2 270 069
Miękinia	52 536 627	32 976 257	54 391 208	16 582 782	9 201 170	-1 854 581	21 616 584
Milkowice	21 309 249	11 187 623	20 100 413	3 161 290	1 305 584	1 208 836	10 000 641
Mściwojów	22 185 722	7 401 800	22 038 861	12 107 751	1 705 592	146 861	6 187 040
Mysłakowice	33 666 405	19 405 269	33 900 436	2 674 331	920 591	-234 031	9 039 350
Niechlów	17 572 751	6 720 215	16 006 540	1 251 806	1 819 206	1 566 211	3 987 580
Nowa Ruda	38 876 085	17 048 573	36 603 907	6 491 560	4 980 458	2 272 179	15 636 095
Oleśnica	36 189 753	21 073 676	36 689 701	4 500 201	3 093 033	-499 948	20 845 172
Olawa	75 502 383	40 246 135	70 896 976	24 815 793	7 685 442	4 605 407	23 312 826
Osiecznica	31 088 387	16 746 468	25 784 684	2 139 907	6 296 936	5 303 703	5 220 000
Paszowice	14 039 814	6 682 150	13 228 909	2 256 643	761 380	810 905	3 195 380
Pęcław	11 169 940	3 625 338	12 443 934	4 723 411	157 892	-1 273 994	5 665 427
Pielgrzymka	17 095 752	7 094 316	17 064 285	1 447 113	-123 460	31 467	6 461 891
Platerówka	5 792 144	3 178 428	5 567 478	287 668	297 638	224 666	137 690
Podgórzyn	24 302 761	14 633 852	23 401 022	1 660 943	1 375 424	901 738	9 603 991
Przeworno	17 516 203	5 560 136	17 478 897	5 344 225	1 618 840	37 306	4 114 700
Radwanice	23 746 390	14 463 695	21 677 455	6 181 393	4 670 593	2 068 935	2 437 770
Rudna	50 552 645	35 090 245	46 096 343	8 668 128	7 104 860	4 456 302	303
Ruja	9 507 847	4 084 283	10 062 324	1 408 066	449 149	-554 477	2 907 079
Siekierczyn	14 338 302	8 138 607	14 168 122	832 638	584 363	170 180	3 063 730
Stara Kamienica	20 378 322	10 979 677	21 448 841	4 702 937	957 253	-1 070 519	14 922 462
Stare Bogaczowice	12 775 113	5 834 186	12 592 320	2 137 648	1 369 072	182 793	788 355
Stoszowice	16 321 355	7 487 981	15 880 715	2 259 104	2 055 542	440 640	6 224 109
Sulików	21 971 575	13 852 869	20 867 944	974 520	1 598 585	1 103 631	8 132 607

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY	W tym DOCHODY WŁASNE	WYDATKI	W tym WYDATKI MAJĄTKOWE	WYNIK OPERACYJNY (bieżący)*	WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
Świdnica	53 868 520	29 178 860	52 817 094	7 973 584	5 417 132	1 051 426	23 266 320
Udanin	18 805 008	9 030 378	20 187 570	4 437 334	803 446	-1 382 562	9 187 900
Walim	26 958 209	9 614 952	26 147 872	8 676 788	1 268 739	810 337	5 289 108
Warta Bolesławecka	28 937 925	16 269 706	26 908 599	3 267 796	4 449 207	2 029 326	0
Wądroże Wielkie	13 217 048	5 615 011	12 719 643	1 286 853	728 960	497 405	5 552 300
Wińsko	25 637 361	9 491 861	24 517 314	2 653 867	2 173 697	1 120 047	5 062 294
Wisznia Mała	34 684 248	21 174 934	33 939 484	5 539 918	3 898 196	744 765	13 793 265
Zagrodno	18 496 766	10 226 629	19 208 245	4 009 410	2 590 815	-711 479	1 182 847
Zawonia	19 320 881	8 509 197	18 242 887	1 786 104	1 631 601	1 077 994	2 511 000
Zgorzelec	34 273 770	23 754 201	33 770 573	5 744 931	3 553 226	503 197	12 459 787
Złotoryja	26 352 571	12 489 027	26 119 665	4 223 885	1 154 816	232 906	8 007 036
Żórawina	36 231 825	21 122 322	35 998 688	9 415 173	4 609 045	233 136	8 499 665
Żukowice	13 688 625	7 451 472	13 740 166	1 975 722	1 236 231	-51 541	1 964 797
Gminy miejsko-wiejskie	2 626 738 980	1 519 519 385	2 573 123 818	431 983 246	257 915 810	53 615 162	909 323 592
Bardo	16 263 038	8 084 355	15 081 817	1 065 417	623 840	1 181 221	6 531 272
Bierutów	29 588 744	12 642 516	31 840 173	5 562 670	2 419 654	-2 251 429	21 662 097
Bogatynia	147 915 625	115 974 849	145 971 671	13 953 733	11 065 389	2 123 954	50 293 932
Bolków	30 644 490	11 924 459	28 428 212	2 072 402	1 986 533	2 216 278	10 497 020
Brzeg Dolny	58 466 957	43 560 660	54 851 203	8 517 041	7 937 848	3 615 753	14 608 800
Bystrzyca Kłodzka	61 507 657	32 256 621	58 411 736	6 183 306	4 849 454	3 095 921	18 357 504
Chocianów	40 519 517	20 212 931	38 414 068	6 838 178	2 686 495	2 105 449	14 439 168
Gluszyca	26 141 485	10 810 697	26 018 646	2 033 093	193 075	122 840	13 414 907
Góra	68 310 508	30 854 076	70 148 159	9 876 432	4 329 751	-1 837 651	27 975 400
Gryfów Śląski	28 386 775	13 006 769	27 310 956	5 378 715	3 759 795	1 075 819	4 528 482
Jaworzyna Śląska	29 263 586	16 425 174	28 611 159	2 359 050	960 591	652 426	11 809 757
Jelcz-Laskowice	74 356 459	47 503 272	72 674 723	16 477 298	10 150 925	1 681 736	9 735 996
Kąty Wrocławskie	95 212 188	69 890 473	90 743 414	24 044 387	22 181 043	4 468 774	19 517 149
Łądek-Zdrój	26 536 868	13 566 486	24 306 459	2 047 433	2 041 579	2 230 409	7 686 846
Leśna	35 544 559	12 830 691	35 440 079	6 909 606	2 284 314	104 480	6 424 840
Lubawka	35 492 564	16 971 716	35 811 111	9 077 556	3 868 813	-318 547	8 110 310
Lubomierz	22 338 702	6 919 409	22 286 330	2 142 859	1 260 921	52 372	7 583 250
Lwówek Śląski	53 576 139	29 681 126	49 926 930	7 289 859	7 050 368	3 649 209	15 605 812
Mieroszów	23 737 976	14 099 739	23 152 633	1 871 887	821 187	585 343	4 081 312
Międzybórz	20 347 078	10 167 516	19 676 739	3 023 652	1 991 701	670 339	8 523 820
Międzyzylesie	23 963 292	8 115 747	22 565 579	1 070 433	1 493 419	1 397 713	6 410 050
Milicz	83 623 177	37 954 768	83 282 280	11 178 006	140 249	340 896	37 891 653
Mirsk	27 118 137	10 177 996	27 299 864	1 816 040	549 559	-181 727	5 736 304
Niemcza	15 527 584	7 283 507	16 025 456	1 564 014	529 992	-497 872	5 744 667
Nowogrodziec	39 697 570	18 569 147	43 499 217	9 831 427	3 418 971	-3 801 647	14 027 933
Oborniki Śląskie	62 927 811	35 747 672	69 624 154	16 366 485	99 349	-6 696 343	34 528 100
Olszyna	24 899 823	9 237 430	24 727 440	6 693 710	1 602 178	172 382	7 537 864
Pieńsk	26 978 271	12 906 949	25 794 086	2 800 760	3 187 774	1 184 185	8 074 065
Polkowice	217 911 446	183 904 593	211 116 776	26 615 789	28 877 028	6 794 669	0
Prochowice	25 945 916	15 847 273	23 759 014	1 830 286	2 290 315	2 186 902	5 885 477
Prusice	44 009 540	18 875 098	45 133 392	15 147 547	5 146 754	-1 123 852	29 134 505
Przemków	24 843 280	10 555 502	22 721 554	1 713 372	3 423 257	2 121 726	24 698 225
Radków	39 421 770	19 152 048	35 694 073	4 183 367	1 539 150	3 727 696	14 303 844
Siechnice	90 732 080	67 178 862	88 611 632	27 942 901	21 251 735	2 120 447	43 138 613
Sobótka	40 306 591	24 462 222	40 669 060	6 869 499	2 606 755	-362 469	4 943 243
Stronie Śląskie	24 173 119	11 732 554	23 239 701	6 754 980	3 425 498	933 419	8 946 400
Strzegom	92 116 521	57 792 822	84 627 600	15 862 752	12 521 974	7 488 921	39 758 325
Strzelin	77 055 609	48 233 592	76 098 764	11 461 504	6 943 340	956 845	38 036 850
Syców	45 948 493	25 953 833	43 554 812	4 263 828	4 496 096	2 393 681	17 456 300
Szczytna	20 360 518	9 788 650	19 036 687	955 765	1 559 782	1 323 831	7 400 228
Ścinawa	35 289 828	18 166 277	34 615 136	7 362 356	4 430 007	674 693	16 280 196
Środa Śląska	70 761 150	43 734 043	67 215 214	13 866 941	10 879 821	3 545 936	20 218 600
Świerzawa	27 185 422	10 761 507	24 454 744	2 491 785	2 214 056	2 730 678	5 596 400
Trzebnica	72 991 850	44 248 338	80 277 177	17 534 680	2 602 807	-7 285 327	49 132 065
Twardogóra	50 452 575	27 571 179	51 055 084	20 359 215	10 480 205	-602 509	13 286 650
Wąsosz	25 899 193	9 977 677	26 670 450	6 293 341	1 573 833	-771 257	10 658 919
Węglińiec	29 591 429	14 286 278	29 715 158	6 575 773	3 200 247	-123 729	9 450 678
Wiązów	26 646 286	10 980 994	23 537 859	2 390 360	2 697 967	3 108 427	7 856 350
Wleń	15 216 404	7 541 736	14 608 486	3 286 529	2 345 282	607 918	4 730 000
Wołów	71 371 673	35 228 951	73 279 216	15 664 332	6 783 520	-1 907 544	38 533 211
Ząbkowice Śląskie	70 804 091	42 287 441	66 944 076	6 271 091	3 419 189	3 860 015	21 464 301
Ziębice	50 025 830	22 947 427	49 184 898	2 470 309	2 656 671	840 931	19 471 112
Złoty Stok	15 105 993	5 954 704	15 228 577	2 298 031	1 169 220	-122 584	5 908 792
Żarów	44 461 730	31 433 165	41 735 850	7 944 004	3 727 254	2 725 879	17 148 189
Żmigród	49 224 066	23 545 872	48 594 531	5 527 463	2 169 280	629 535	34 547 809

* Wynik operacyjny (bieżący) — różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Zestawienie 2

Wykonanie budżetów w JST województwa dolnośląskiego w 2015 r.
— w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)*

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
JST województwa ogółem	5 236	4 683	553	3 130	5 283	4 259	1 024	-48	2 467
Województwo samorządowe	436	312	124	267	448	271	177	-12	258
Powiaty ziemskie	962	900	61	345	948	847	102	14	331
bolesławiecki	881	781	100	276	826	699	127	55	221
dzierżoniowski	856	793	63	248	859	740	119	-3	92
głogowski	1 130	1 116	14	460	1 077	1 042	35	53	293
górowski	989	987	2	252	984	977	7	5	711
jaworski	1 145	966	179	448	1 042	911	131	103	297
jeleniogórski	1 052	931	121	378	1 020	910	110	32	273
kamienogórski	986	875	111	286	980	851	129	6	171
klodzki	1 093	1 026	67	338	1 057	950	107	36	301
legnicki	1 116	1 032	83	510	1 094	980	114	21	423
lubański	1 038	925	114	239	1 072	919	153	-33	319
lubiński	775	741	34	448	759	669	90	16	381
lwówecki	1 174	1 163	11	282	1 139	1 086	52	35	267
milicki	1 327	1 270	58	445	1 343	1 258	85	-16	613
oleśnicki	876	857	19	314	861	816	45	15	472
olawski	882	790	92	326	892	713	179	-10	123
polkowicki	1 007	934	73	487	1 071	900	171	-65	253
strzeliński	1 089	1 039	50	284	1 052	977	75	37	357
średzki	713	644	70	255	727	599	128	-14	283
świdnicki	841	811	31	284	804	753	52	37	412
trzebnicki	837	807	30	326	894	795	98	-57	343
wałbrzyski	822	730	92	242	812	651	160	10	36
wolowski	1 296	1 187	110	330	1 264	1 088	176	32	408
wrocławski	759	708	51	396	780	618	162	-21	434
ząbkowicki	1 157	1 099	59	393	1 127	1 078	48	31	677
zgorzelecki	953	939	13	417	950	918	32	3	152
złotoryjski	1 052	948	104	237	1 035	921	114	17	562
Miasta na prawach powiatu	5 332	4 818	513	3 717	5 679	4 508	1 171	-348	3 714
Jelenia Góra	4 298	4 009	289	2 303	4 194	3 948	246	104	1 788
Legnica	4 481	4 213	269	2 546	4 462	3 856	606	19	1 896
Wałbrzych	4 800	4 243	557	2 882	5 325	3 810	1 515	-525	4 565
Wrocław	5 697	5 124	573	4 238	6 128	4 812	1 316	-432	4 095
Gminy ogółem	3 587	3 259	328	2 114	3 488	2 895	593	99	1 167
Gminy miejskie	3 380	3 091	288	2 125	3 272	2 828	445	107	1 160
Bielawa	3 784	3 156	628	1 753	3 480	2 820	660	304	1 288
Boguszów-Gorce	3 253	3 097	156	1 668	3 065	2 775	290	187	324
Bolesławiec	3 653	3 075	579	2 480	3 483	2 887	596	170	1 098
Chojnów	3 175	2 832	343	1 492	3 112	2 639	473	63	344
Duszniki-Zdrój	4 605	3 531	1 074	2 841	4 199	3 482	717	406	1 625
Dzierżoniów	2 767	2 589	178	1 613	2 723	2 325	399	44	1 132
Głogów	3 612	3 444	167	2 645	3 417	3 001	416	195	1 577
Jawor	3 034	2 927	107	1 964	2 820	2 583	237	214	981
Jedlina-Zdrój	3 379	2 884	495	1 778	3 240	2 614	626	140	1 581
Kamienna Góra	2 895	2 810	85	1 593	2 773	2 719	54	122	780
Karpacz	6 785	6 015	770	5 201	6 487	4 795	1 691	298	2 496
Kłodzko	2 956	2 902	54	1 852	2 906	2 666	240	49	1 397
Kowary	2 874	2 693	181	1 423	2 840	2 515	325	34	901
Kudowa-Zdrój	3 438	2 988	450	1 967	3 229	2 975	254	209	1 960
Lubań	2 821	2 762	59	1 798	2 739	2 622	118	82	1 093
Lubin	4 024	3 825	199	2 585	3 951	3 562	389	73	1 021
Nowa Ruda	2 904	2 723	180	1 622	2 793	2 614	179	111	1 004
Oleśnica	2 980	2 878	102	1 952	3 021	2 505	516	-41	508
Olawa	3 027	2 853	174	2 107	2 955	2 506	449	71	1 277
Piechowice	3 244	2 995	250	2 195	3 051	2 707	344	194	487
Pieszycy	2 919	2 271	649	1 465	2 626	2 188	438	293	1 016
Piława Górna	2 555	2 419	137	1 313	2 685	2 170	516	-130	749
Polanica-Zdrój	3 746	3 401	345	2 443	3 356	3 076	280	390	844
Szczawno-Zdrój	4 443	3 553	890	2 829	4 496	3 409	1 087	-53	1 051
Szklarska Poręba	5 678	4 057	1 622	3 827	5 466	4 098	1 368	212	2 013
Świdnica	3 227	2 835	392	2 054	3 260	2 642	619	-33	1 171
Świebodzice	3 157	2 767	390	2 025	3 245	2 629	616	-88	638
Świeradów-Zdrój	7 434	5 376	2 059	4 396	6 470	4 898	1 572	964	4 669

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Wojcieszów	3 772	3 300	472	1 870	3 625	3 035	589	147	922
Zawidów	3 269	3 138	131	1 692	2 988	2 942	46	281	731
Zgorzelec	3 020	2 891	129	2 030	3 026	2 605	421	-6	1 749
Złotoryja	3 023	2 895	128	1 997	2 792	2 647	144	232	1 539
Gminy wiejskie	3 821	3 424	396	2 139	3 698	2 924	774	122	1 074
Bolesławiec	3 179	2 969	211	2 201	2 987	2 233	754	193	24
Borów	2 902	2 682	221	1 331	3 005	2 422	582	-102	679
Chojnów	3 145	2 833	312	1 755	3 067	2 589	479	78	1 055
Ciepłowody	3 109	3 033	76	1 616	2 794	2 658	135	315	545
Cieszków	3 360	3 200	160	1 147	3 281	2 965	316	79	1 136
Czarny Bór	4 659	3 653	1 006	2 095	4 349	3 225	1 124	309	351
Czernica	3 343	3 222	121	2 097	3 289	2 631	658	54	922
Długolęka	3 604	3 397	208	2 350	3 824	2 620	1 204	-219	1 481
Dobromierz	3 627	3 256	371	1 864	3 585	3 083	502	42	1 332
Dobroszyce	3 864	3 038	826	2 098	2 946	2 749	197	918	957
Domaniów	3 058	2 967	91	1 384	2 904	2 737	167	154	1 347
Dziadowa Kłoda	3 394	3 238	156	1 122	3 218	2 917	300	176	1 158
Dzierżonów	3 350	2 672	678	1 388	3 362	2 486	876	-12	1 123
Gaworzycy	4 953	3 434	1 519	1 837	4 483	2 552	1 931	470	1 028
Głogów	4 200	3 542	658	2 461	3 459	3 011	448	741	1 058
Grębocice	5 551	5 213	337	3 769	5 442	4 368	1 073	109	15
Gromadka	3 595	3 411	184	1 993	3 669	2 997	673	-74	952
Janowice Wielkie	3 286	2 860	426	1 587	2 996	2 637	359	289	2 006
Jemielno	3 461	3 328	133	1 180	3 366	3 224	142	95	1 308
Jerzmanowa	7 682	7 615	67	6 357	7 869	5 935	1 934	-187	1 799
Jeżów Sudecki	3 434	3 007	427	1 913	3 220	2 302	918	215	1 095
Jordanów Śląski	3 040	2 929	111	1 702	2 764	2 629	135	276	787
Kamieniec Ząbkowicki	3 100	2 842	258	1 497	3 226	2 799	427	-127	364
Kamienna Góra	3 255	3 166	89	1 552	3 192	2 749	442	63	518
Kłodzko	3 020	2 762	258	1 299	3 000	2 475	525	20	1 671
Kobierzyce	7 478	7 099	379	6 146	7 145	4 270	2 874	333	604
Kondratowice	3 550	3 197	352	1 697	3 420	2 925	495	130	1 181
Kostomłoty	3 385	3 264	121	1 612	3 200	2 952	248	184	906
Kotla	4 223	3 563	660	1 750	4 168	3 338	829	55	838
Krośnice	5 540	4 059	1 481	2 451	5 030	3 340	1 690	510	4 205
Krotoszyce	4 357	3 502	855	2 475	3 950	3 390	560	408	463
Kunice	3 575	3 442	133	2 426	3 741	2 841	900	-166	1 673
Legnickie Pole	4 172	4 136	36	2 889	4 248	3 319	929	-76	827
Lewin Kłodzki	4 987	3 608	1 379	1 990	3 621	3 257	364	1 366	1 248
Lubań	3 537	2 850	687	1 589	3 665	2 681	984	-128	511
Lubin	4 405	4 222	183	3 570	4 069	3 582	486	336	576
Łagiewniki	3 326	2 912	413	1 362	3 076	2 732	344	250	935
Malczyce	3 224	2 709	515	1 255	3 162	2 326	835	62	1 052
Marcinowice	3 125	2 895	230	1 562	3 093	2 493	600	33	1 426
Marciszów	3 348	3 157	191	1 480	2 880	2 559	321	468	814
Męcinka	3 719	3 193	526	1 945	3 523	2 992	531	195	926
Mietków	3 699	3 501	198	2 365	3 786	3 342	445	-87	584
Miękinia	3 599	3 220	379	2 259	3 726	2 590	1 136	-127	1 481
Milkowice	3 268	2 798	470	1 716	3 083	2 598	485	185	1 534
Mściwojów	5 336	2 799	2 537	1 780	5 300	2 388	2 912	35	1 488
Mysłakowice	3 285	3 136	148	1 893	3 307	3 046	261	-23	882
Niechlów	3 461	3 265	197	1 324	3 153	2 906	247	308	785
Nowa Ruda	3 263	2 946	318	1 431	3 072	2 527	545	191	1 312
Oleśnica	2 802	2 731	70	1 631	2 840	2 492	348	-39	1 614
Olawa	4 988	3 552	1 436	2 659	4 683	3 044	1 639	304	1 540
Osiecznica	4 109	3 957	152	2 213	3 408	3 125	283	701	690
Paszowice	3 520	2 942	578	1 675	3 316	2 751	566	203	801
Pęclaw	4 867	3 433	1 434	1 580	5 422	3 364	2 058	-555	2 469
Pielgrzymka	3 688	3 342	346	1 530	3 681	3 369	312	7	1 394
Platerówka	3 506	3 376	130	1 924	3 370	3 196	174	136	83
Podgórzyn	2 920	2 778	143	1 758	2 812	2 612	200	108	1 154
Przeworno	3 537	2 777	760	1 123	3 530	2 450	1 079	8	831
Radwanice	5 047	4 286	761	3 074	4 607	3 294	1 314	440	518
Rudna	6 562	5 781	781	4 555	5 983	4 858	1 125	578	0
Ruja	3 527	3 377	150	1 515	3 732	3 210	522	-206	1 078
Siekierczyn	3 171	3 079	93	1 800	3 134	2 950	184	38	678
Stara Kamienica	3 852	3 346	506	2 075	4 054	3 165	889	-202	2 820
Stare Bogaczowice	3 014	2 790	224	1 377	2 971	2 467	504	43	186
Stoszowice	2 978	2 861	118	1 366	2 898	2 486	412	80	1 136
Sulików	3 595	3 516	78	2 267	3 414	3 255	159	181	1 331

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Świdnica	3 166	2 954	212	1 715	3 104	2 635	469	62	1 367
Udanin	3 527	3 105	422	1 694	3 786	2 954	832	-259	1 723
Walim	4 779	3 322	1 457	1 704	4 635	3 097	1 538	144	938
Warta Bolesławiecka	3 397	3 297	100	1 910	3 159	2 775	384	238	0
Wądroże Wielkie	3 274	3 013	261	1 391	3 151	2 832	319	123	1 375
Wińsko	3 022	2 833	189	1 119	2 890	2 577	313	132	597
Wisznia Mała	3 500	3 259	241	2 137	3 424	2 865	559	75	1 392
Zagrodno	3 391	3 261	130	1 875	3 521	2 786	735	-130	217
Zawonia	3 321	3 109	212	1 463	3 136	2 829	307	185	432
Zgorzelec	4 079	3 758	321	2 827	4 019	3 335	684	60	1 483
Złotoryja	3 684	3 223	462	1 746	3 652	3 061	591	33	1 119
Żórawina	3 602	3 101	501	2 100	3 579	2 643	936	23	845
Żukowice	3 886	3 690	195	2 115	3 900	3 339	561	-15	558
Gminy miejsko-wiejskie	3 601	3 289	312	2 083	3 527	2 935	592	73	1 247
Bardo	2 959	2 663	295	1 471	2 744	2 550	194	215	1 188
Bierutów	2 914	2 826	88	1 245	3 136	2 588	548	-222	2 134
Bogatynia	6 161	5 952	209	4 830	6 072	5 491	581	88	2 095
Bołów	2 846	2 632	214	1 108	2 640	2 448	192	206	975
Brzeg Dolny	3 651	3 389	262	2 720	3 425	2 894	532	226	912
Bystrzyca Kłodzka	3 177	2 948	229	1 666	3 017	2 698	319	160	948
Chocianów	3 116	2 635	481	1 555	2 954	2 429	526	162	1 111
Gluszyca	2 965	2 742	223	1 226	2 951	2 720	231	14	1 521
Góra	3 336	3 155	181	1 507	3 425	2 943	482	-90	1 366
Gryfów Śląski	2 849	2 578	270	1 305	2 741	2 201	540	108	454
Jaworzyna Śląska	2 819	2 622	198	1 582	2 756	2 529	227	63	1 138
Jelcz-Laskowice	3 205	2 860	345	2 048	3 133	2 422	710	72	420
Kąty Wrocławskie	4 181	3 903	278	3 069	3 985	2 929	1 056	196	857
Łądek-Zdrój	3 131	2 867	264	1 601	2 868	2 626	242	263	907
Leśna	3 428	2 972	456	1 237	3 418	2 751	666	10	620
Lubawka	3 181	2 743	438	1 521	3 209	2 396	814	-29	727
Lubomierz	3 629	3 477	152	1 124	3 620	3 272	348	9	1 232
Lwówek Śląski	3 051	2 830	221	1 690	2 843	2 428	415	208	889
Mieroszów	3 362	3 131	232	1 997	3 279	3 014	265	83	578
Międzybórz	3 991	3 657	334	1 994	3 860	3 267	593	131	1 672
Międzyzylesie	3 235	3 103	132	1 096	3 046	2 902	144	189	865
Milicz	3 434	2 966	467	1 558	3 420	2 961	459	14	1 556
Mirsk	3 086	2 962	123	1 158	3 106	2 900	207	-21	653
Niemcza	2 715	2 621	94	1 273	2 802	2 528	273	-87	1 004
Nowogrodzic	2 605	2 434	171	1 219	2 854	2 209	645	-249	921
Oborniki Śląskie	3 174	2 691	483	1 803	3 512	2 686	826	-338	1 742
Olszyna	3 781	2 981	799	1 403	3 755	2 738	1 016	26	1 145
Pieńsk	2 916	2 830	86	1 395	2 788	2 485	303	128	873
Połkowice	7 968	7 803	166	6 725	7 720	6 747	973	248	0
Prochowice	3 465	3 235	231	2 117	3 173	2 929	244	292	786
Prusice	4 709	3 759	950	2 020	4 829	3 208	1 621	-120	3 117
Przemków	2 849	2 802	47	1 210	2 606	2 409	196	243	2 832
Radków	4 264	3 575	689	2 072	3 861	3 408	453	403	1 547
Siechnice	4 657	4 205	452	3 448	4 548	3 114	1 434	109	2 214
Sobótka	3 154	2 849	305	1 914	3 182	2 645	538	-28	387
Stronie Śląskie	3 156	2 600	557	1 532	3 034	2 152	882	122	1 168
Strzegom	3 472	3 063	408	2 178	3 189	2 591	598	282	1 498
Strzelin	3 486	3 238	248	2 182	3 443	2 924	519	43	1 721
Syców	2 751	2 621	129	1 554	2 607	2 352	255	143	1 045
Szczytna	2 736	2 639	97	1 315	2 558	2 430	128	178	994
Ścinawa	3 442	3 090	352	1 772	3 376	2 658	718	66	1 588
Środa Śląska	3 584	3 253	331	2 215	3 404	2 702	702	180	1 024
Świerzawa	3 519	3 130	389	1 393	3 166	2 843	323	353	724
Trzebnica	3 070	2 748	322	1 861	3 376	2 639	737	-306	2 066
Twardogóra	3 885	3 171	714	2 123	3 932	2 364	1 568	-46	1 023
Wąsosz	3 503	2 969	534	1 349	3 607	2 756	851	-104	1 442
Węglińiec	3 454	3 074	380	1 667	3 468	2 701	767	-14	1 103
Wiązów	3 615	3 235	380	1 490	3 193	2 869	324	422	1 066
Wleń	3 469	3 115	353	1 719	3 330	2 581	749	139	1 078
Wołów	3 123	2 818	305	1 541	3 206	2 521	685	-83	1 686
Ząbkowice Śląskie	3 170	2 869	300	1 893	2 997	2 716	281	173	961
Ziębice	2 828	2 791	37	1 297	2 780	2 641	140	48	1 101
Złoty Stok	3 232	3 017	215	1 274	3 258	2 766	492	-26	1 264
Żarów	3 538	2 985	552	2 501	3 321	2 689	632	217	1 364
Żmigród	3 318	3 049	269	1 587	3 275	2 903	373	42	2 328

* Według liczby ludności na dzień 30 czerwca 2014 r. (GUS).

Zestawienie 3

Wskaźniki i relacje w budżetach JST województwa dolnośląskiego w 2015 r. (w %)

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	
JST województwa ogółem	59,8	19,4	-0,9	8,1	10,7	6,6	6,1	47,1
Województwo samorządowe	61,4	39,4	-2,8	9,3	10,1	10,6	10,5	59,1
Powiaty ziemskie	35,9	10,7	1,4	5,6	6,5	3,0	3,0	34,4
bolesławiecki	31,3	15,3	6,3	9,3	10,0	3,6	3,6	25,1
dzierżoniowski	29,0	13,8	-0,4	6,1	6,3	2,5	2,5	10,8
głogowski	40,7	3,2	4,7	6,6	6,8	2,1	2,1	25,9
górowski	25,5	0,7	0,5	1,0	1,1	1,6	1,6	71,9
jaworski	39,1	12,6	9,0	4,9	13,2	3,4	3,4	25,9
jeleniogórski	36,0	10,7	3,1	2,0	3,9	2,0	2,0	25,9
kamienogórski	29,0	13,2	0,7	2,4	2,6	1,3	1,3	17,3
klodzki	30,9	10,1	3,3	6,9	7,6	3,2	3,2	27,6
legnicki	45,7	10,4	1,9	4,7	7,5	2,1	2,1	37,9
lubański	23,0	14,3	-3,2	0,6	0,6	4,0	4,0	30,7
lubiński	57,8	11,9	2,1	9,3	9,3	5,3	5,3	49,1
lwówecki	24,0	4,6	3,0	6,5	6,5	3,3	3,3	22,7
milicki	33,5	6,3	-1,2	0,9	3,1	5,7	4,2	46,2
oleśnicki	35,9	5,2	1,7	4,7	4,9	1,8	1,8	53,9
oławski	36,9	20,1	-1,2	8,8	8,8	2,7	2,7	14,0
polkowicki	48,3	16,0	-6,4	3,3	3,3	3,5	3,5	25,1
strzebiński	26,1	7,1	3,4	5,7	7,2	2,7	2,7	32,8
średzki	35,7	17,6	-2,0	6,2	6,4	1,4	1,4	39,6
świdnicki	33,8	6,4	4,4	6,9	7,8	2,9	2,9	49,0
trzebnicki	39,0	11,0	-6,8	1,3	1,4	5,2	5,2	41,0
wałbrzyski	29,5	19,8	1,2	9,6	9,6	0,7	0,7	4,4
wolowski	25,4	13,9	2,5	7,6	8,0	3,3	3,3	31,5
wrocławski	52,2	20,8	-2,8	11,9	12,9	3,5	3,5	57,1
ząbkowicki	34,0	4,3	2,7	1,8	4,6	3,5	3,3	58,5
zgorzelecki	43,7	3,3	0,3	2,3	2,3	2,0	2,0	16,0
złotoryjski	22,5	11,0	1,6	2,5	2,9	3,2	3,2	53,4
Miasta na prawach powiatu	69,7	20,6	-6,5	5,8	10,1	8,0	7,6	69,7
Jelenia Góra	53,6	5,9	2,4	1,4	5,3	8,3	4,4	41,6
Legnica	56,8	13,6	0,4	8,0	10,6	4,0	4,0	42,3
Wałbrzych	60,0	28,5	-10,9	9,0	12,8	6,8	5,8	95,1
Wrocław	74,4	21,5	-7,6	5,5	10,1	8,7	8,6	71,9
Gminy ogółem	58,9	17,0	2,8	10,2	12,4	5,9	5,0	32,5
Gminy miejskie	62,9	13,6	3,2	7,8	10,9	6,0	5,4	34,3
Bielawa	46,3	19,0	8,0	8,9	10,2	3,6	3,6	34,0
Boguszków-Gorce	51,3	9,5	5,8	9,9	11,4	4,5	4,5	10,0
Bolesławiec	67,9	17,1	4,7	5,1	16,6	6,1	6,1	30,1
Chojnów	47,0	15,2	2,0	6,1	7,5	8,4	5,7	10,8
Duszniki-Zdrój	61,7	17,1	8,8	1,1	12,3	6,2	6,2	35,3
Dzierżoniów	58,3	14,6	1,6	9,5	11,1	8,7	8,7	40,9
Głogów	73,2	12,2	5,4	12,3	14,2	7,2	7,2	43,6
Jawor	64,7	8,4	7,1	11,3	13,4	4,7	4,7	32,3
Jedlina-Zdrój	52,6	19,3	4,1	8,0	10,4	8,7	8,7	46,8
Kamienna Góra	55,0	1,9	4,2	3,2	5,8	5,5	5,5	26,9
Karpacz	76,7	26,1	4,4	18,0	20,5	5,3	5,3	36,8
Kłodzko	62,7	8,3	1,7	8,0	9,3	7,7	7,7	47,3
Kowary	49,5	11,4	1,2	6,2	7,7	3,8	3,8	31,3
Kudowa-Zdrój	57,2	7,9	6,1	0,4	3,3	9,6	3,6	57,0
Lubań	63,7	4,3	2,9	5,0	6,0	4,2	4,2	38,7
Lubin	64,2	9,9	1,8	6,5	7,6	3,2	3,2	25,4
Nowa Ruda	55,9	6,4	3,8	3,8	5,2	7,5	5,1	34,6
Oleśnica	65,5	17,1	-1,4	12,5	13,4	4,3	4,3	17,1
Oława	69,6	15,2	2,4	11,5	14,9	6,2	6,2	42,2
Piechowice	67,6	11,3	6,0	8,9	9,7	2,2	2,2	15,0
Pieszyce	50,2	16,7	10,0	2,8	15,0	6,2	4,2	34,8
Piława Górna	51,4	19,2	-5,1	9,7	10,8	7,2	7,2	29,3
Polanica-Zdrój	65,2	8,3	10,4	8,7	10,3	11,9	5,2	22,5
Szczawno-Zdrój	63,7	24,2	-1,2	3,3	5,3	9,5	0,4	23,7
Szklarska Poręba	67,4	25,0	3,7	-0,7	10,9	6,8	6,8	35,5
Świdnica	63,6	19,0	-1,0	6,0	10,4	5,6	5,6	36,3
Świebodzice	64,1	19,0	-2,8	4,4	8,3	4,6	4,6	20,2
Świeradów-Zdrój	59,1	24,3	13,0	6,4	14,4	19,8	5,5	62,8

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	
Wojcieszów	49,6	16,3	3,9	7,0	7,4	5,9	3,9	24,4
Zawidów	51,8	1,5	8,6	6,0	8,7	6,7	6,7	22,4
Zgorzelec	67,2	13,9	-0,2	9,5	10,7	8,0	8,0	57,9
Złotoryja	66,0	5,2	7,7	8,2	11,5	5,3	4,0	50,9
Gminy wiejskie	56,0	20,9	3,2	13,1	14,7	6,3	4,9	28,1
Bolesławiec	69,2	25,2	6,1	23,1	24,7	0,8	0,8	0,8
Borów	45,9	19,4	-3,5	8,9	9,6	3,5	2,2	23,4
Chojnów	55,8	15,6	2,5	7,8	9,3	2,1	2,1	33,5
Ciepłowody	52,0	4,8	10,1	12,1	12,6	10,0	10,0	17,5
Cieszków	34,1	9,6	2,3	7,0	7,8	5,4	5,0	33,8
Czarny Bór	45,0	25,8	6,6	9,2	9,4	8,4	4,0	7,5
Czernica	62,7	20,0	1,6	17,7	18,1	5,5	5,5	27,6
Długoleśka	65,2	31,5	-6,1	21,5	22,8	8,0	8,0	41,1
Dobromierz	51,4	14,0	1,2	4,8	9,0	4,6	4,6	36,7
Dobroszyce	54,3	6,7	23,8	7,5	22,9	14,4	14,4	24,8
Domaniów	45,3	5,8	5,0	7,5	7,9	4,5	4,5	44,0
Dziadowa Kłoda	33,1	9,3	5,2	9,5	10,2	5,5	5,5	34,1
Dzierżonów	41,4	26,0	-0,4	5,5	6,6	4,3	4,3	33,5
Gaworzycy	37,1	43,1	9,5	17,8	17,8	20,1	2,7	20,8
Głogów	58,6	13,0	17,7	12,6	12,7	16,0	4,3	25,2
Grębcowice	67,9	19,7	2,0	15,2	15,3	0,5	0,5	0,3
Gromadka	55,4	18,3	-2,1	11,5	12,1	6,0	5,6	26,5
Janowice Wielkie	48,3	12,0	8,8	6,8	7,6	11,1	8,0	61,0
Jemielno	34,1	4,2	2,8	3,0	3,9	4,7	4,0	37,8
Jerzmanowa	82,8	24,6	-2,4	21,9	22,2	3,1	3,1	23,4
Jeżów Sudecki	55,7	28,5	6,2	20,5	20,8	12,6	9,6	31,9
Jordanów Śląski	56,0	4,9	9,1	9,9	11,0	5,4	3,4	25,9
Kamieniec Ząbkowicki	48,3	13,2	-4,1	1,4	3,6	0,0	0,0	11,7
Kamienna Góra	47,7	13,9	1,9	12,8	14,0	2,7	2,7	15,9
Kłodzko	43,0	17,5	0,7	9,5	10,9	6,6	6,6	55,3
Kobierzyce	82,2	40,2	4,5	37,8	38,1	0,3	0,3	8,1
Kondratowice	47,8	14,5	3,7	7,7	9,9	7,8	7,8	33,3
Kostomłoty	47,6	7,8	5,4	9,2	10,2	4,5	4,5	26,8
Kotla	41,4	19,9	1,3	5,3	5,5	8,0	3,3	19,8
Krośnice	44,2	33,6	9,2	13,0	13,0	16,6	8,6	75,9
Krotoszyce	56,8	14,2	9,4	2,6	9,0	6,5	3,8	10,6
Kunice	67,9	24,1	-4,6	16,8	19,5	7,0	7,0	46,8
Legnickie Pole	69,2	21,9	-1,8	19,6	19,8	5,8	5,8	19,8
Lewin Kłodzki	39,9	10,0	27,4	7,0	8,3	27,6	4,7	25,0
Lubań	44,9	26,8	-3,6	4,8	5,0	2,6	2,6	14,5
Lubin	81,0	12,0	7,6	14,5	16,5	2,4	2,4	13,1
Łagiewniki	40,9	11,2	7,5	5,4	6,1	7,0	2,5	28,1
Malczyce	38,9	26,4	1,9	11,9	12,6	15,3	3,9	32,6
Marcinowice	50,0	19,4	1,0	12,9	16,7	9,4	5,9	45,6
Marciszów	44,2	11,1	14,0	17,9	20,9	12,3	6,7	24,3
Męcinka	52,3	15,1	5,3	5,4	10,3	5,2	5,2	24,9
Mietków	63,9	11,7	-2,4	4,3	6,0	4,0	4,0	15,8
Miękinia	62,8	30,5	-3,5	17,5	18,9	5,1	5,1	41,1
Milkowice	52,5	15,7	5,7	6,1	15,9	7,3	7,3	46,9
Mściwojów	33,4	54,9	0,7	7,7	10,1	10,5	5,9	27,9
Mysłkowice	57,6	7,9	-0,7	2,7	4,2	2,5	2,5	26,8
Niechlów	38,2	7,8	8,9	10,4	11,7	5,4	4,6	22,7
Nowa Ruda	43,9	17,7	5,8	12,8	15,1	5,8	4,5	40,2
Oleśnica	58,2	12,3	-1,4	8,5	9,7	5,0	5,0	57,6
Oława	53,3	35,0	6,1	10,2	17,0	5,5	5,5	30,9
Osiecznica	53,9	8,3	17,1	20,3	21,0	1,9	1,9	16,8
Paszowice	47,6	17,1	5,8	5,4	10,6	5,5	5,3	22,8
Pęcław	32,5	38,0	-11,4	1,4	3,7	5,0	-0,2	50,7
Pielgrzymka	41,5	8,5	0,2	-0,7	0,6	3,3	2,7	37,8
Platerówka	54,9	5,2	3,9	5,1	5,4	3,9	0,3	2,4
Podgórzyn	60,2	7,1	3,7	5,7	6,9	5,1	4,5	39,5
Przeworno	31,7	30,6	0,2	9,2	9,9	21,6	3,4	23,5
Radwanice	60,9	28,5	8,7	19,7	19,8	5,8	5,8	10,3
Rudna	69,4	18,8	8,8	14,1	15,2	0,0	0,0	0,0
Ruja	43,0	14,0	-5,8	4,7	5,4	4,1	4,1	30,6
Siekierczyn	56,8	5,9	1,2	4,1	4,6	3,8	3,5	21,4
Stara Kamienica	53,9	21,9	-5,3	4,7	5,4	58,5	55,3	73,2
Stare Bogaczowice	45,7	17,0	1,4	10,7	14,0	2,3	2,3	6,2
Stoszowice	45,9	14,2	2,7	12,6	12,8	7,9	7,9	38,1
Sulików	63,0	4,7	5,0	7,3	7,6	4,1	4,1	37,0

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat		łącznej kwoty długu
						bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń	
Świdnica	54,2	15,1	2,0	10,1	11,1	7,6	7,6	43,2
Udanin	48,0	22,0	-7,4	4,3	4,6	5,7	3,2	48,9
Walim	35,7	33,2	3,0	4,7	7,2	10,5	3,5	19,6
Warta Bolesławiecka	56,2	12,1	7,0	15,4	16,2	0,0	0,0	0,0
Wądroże Wielkie	42,5	10,1	3,8	5,5	6,1	10,6	6,9	42,0
Wińsko	37,0	10,8	4,4	8,5	8,9	4,4	4,4	19,7
Wisznia Mała	61,1	16,3	2,1	11,2	12,0	5,7	5,7	39,8
Zagrodno	55,3	20,9	-3,8	14,0	14,1	1,4	1,4	6,4
Zawonia	44,0	9,8	5,6	8,4	9,1	5,8	5,8	13,0
Zgorzelec	69,3	17,0	1,5	10,4	11,5	7,5	7,5	36,4
Złotoryja	47,4	16,2	0,9	4,4	6,2	5,1	4,0	30,4
Żórawina	58,3	26,2	0,6	12,7	13,9	5,3	5,3	23,5
Żukowice	54,4	14,4	-0,4	9,0	9,4	3,6	3,6	14,4
Gminy miejsko-wiejskie	57,8	16,8	2,0	9,8	11,8	5,4	4,9	34,6
Bardo	49,7	7,1	7,3	3,8	7,3	10,4	3,9	40,2
Bierutów	42,7	17,5	-7,6	8,2	9,6	9,4	9,4	73,2
Bogatynia	78,4	9,6	1,4	7,5	8,2	7,0	7,0	34,0
Bolków	38,9	7,3	7,2	6,5	8,4	10,6	7,6	34,3
Brzeg Dolny	74,5	15,5	6,2	13,6	16,5	5,3	5,3	25,0
Bystrzyca Kłodzka	52,4	10,6	5,0	7,9	9,8	5,9	5,9	29,8
Chocianów	49,9	17,8	5,2	6,6	8,1	5,3	5,3	35,6
Gluszyca	41,4	7,8	0,5	0,7	2,2	5,0	5,0	51,3
Góra	45,2	14,1	-2,7	6,3	8,2	5,0	5,0	41,0
Gryfów Śląski	45,8	19,7	3,8	13,2	14,9	5,8	5,8	16,0
Jaworzyna Śląska	56,1	8,2	2,2	3,3	6,2	5,0	5,0	40,4
Jelcz-Laskowice	63,9	22,7	2,3	13,7	16,9	5,6	5,6	13,1
Kąty Wrocławskie	73,4	26,5	4,7	23,3	25,6	6,4	6,4	20,5
Łądek-Zdrój	51,1	8,4	8,4	7,7	12,0	8,3	8,3	29,0
Leśna	36,1	19,5	0,3	6,4	8,1	3,2	3,2	18,1
Lubawka	47,8	25,3	-0,9	10,9	11,9	2,5	1,6	22,9
Lubomierz	31,0	9,6	0,2	5,6	7,1	3,7	3,7	33,9
Lwówek Śląski	55,4	14,6	6,8	13,2	13,7	5,1	5,1	29,1
Mieroszów	59,4	8,1	2,5	3,5	6,3	4,7	4,7	17,2
Międzybórz	50,0	15,4	3,3	9,8	10,2	5,2	5,2	41,9
Międzyzylesie	33,9	4,7	5,8	6,2	7,0	6,5	6,5	26,7
Milicz	45,4	13,4	0,4	0,2	3,1	3,1	3,1	45,3
Mirsk	37,5	6,7	-0,7	2,0	3,1	5,5	3,9	21,2
Niemcza	46,9	9,8	-3,2	3,4	3,9	2,5	2,5	37,0
Nowogrodzic	46,8	22,6	-9,6	8,6	9,4	5,7	5,7	35,3
Oborniki Śląskie	56,8	23,5	-10,6	0,2	4,1	1,8	1,8	54,9
Olszyna	37,1	27,1	0,7	6,4	7,0	3,4	3,4	30,3
Pieńsk	47,8	10,9	4,4	11,8	12,8	4,1	3,9	29,9
Polkowice	84,4	12,6	3,1	13,3	14,0	0,0	0,0	0,0
Prochowice	61,1	7,7	8,4	8,8	9,2	9,6	7,3	22,7
Prusice	42,9	33,6	-2,6	11,7	13,0	6,5	5,6	66,2
Przemków	42,5	7,5	8,5	13,8	14,9	15,4	15,4	99,4
Radków	48,6	11,7	9,5	3,9	10,0	5,0	5,0	36,3
Siechnice	74,0	31,5	2,3	23,4	26,2	6,2	6,2	47,5
Sobótka	60,7	16,9	-0,9	6,5	8,0	1,4	1,4	12,3
Stronie Śląskie	48,5	29,1	3,9	14,2	15,9	8,9	8,9	37,0
Strzegom	62,7	18,7	8,1	13,6	16,5	7,5	7,0	43,2
Strzelin	62,6	15,1	1,2	9,0	10,8	6,9	6,9	49,4
Syców	56,5	9,8	5,2	9,8	12,4	6,2	6,2	38,0
Szczytna	48,1	5,0	6,5	7,7	10,0	7,9	7,9	36,3
Ścinawa	51,5	21,3	1,9	12,6	14,3	2,8	2,6	46,1
Środa Śląska	61,8	20,6	5,0	15,4	17,3	4,6	4,6	28,6
Świerzawa	39,6	10,2	10,0	8,1	9,0	4,6	4,6	20,6
Trzebnica	60,6	21,8	-10,0	3,6	10,2	6,1	6,1	67,3
Twardogóra	54,6	39,9	-1,2	20,8	22,1	6,2	4,7	26,3
Wąsosz	38,5	23,6	-3,0	6,1	7,5	3,5	3,5	41,2
Węglińiec	48,3	22,1	-0,4	10,8	11,3	5,1	5,0	31,9
Wiązów	41,2	10,2	11,7	10,1	11,2	12,8	4,7	29,5
Wleń	49,6	22,5	4,0	15,4	15,6	7,0	0,6	31,1
Wołów	49,4	21,4	-2,7	9,5	11,5	6,5	6,1	54,0
Ząbkowice Śląskie	59,7	9,4	5,5	4,8	7,6	7,2	5,2	30,3
Ziębice	45,9	5,0	1,7	5,3	5,8	5,8	3,9	38,9
Złoty Stok	39,4	15,1	-0,8	7,7	10,3	6,7	6,7	39,1
Żarów	70,7	19,0	6,1	8,4	12,0	8,2	1,8	38,6
Żmigród	47,8	11,4	1,3	4,4	7,0	4,5	4,5	70,2

Analizę sporządziły:

Anna Cichła (cz. 4 i 8)

Gabriela Dulęba (cz. 6)

Anna Fabiszewska (cz. 9 i 10)

Magdalena Głowacz (cz. 1 i 11 oraz tabele, rysunki, zestawienia i kartogram)

Małgorzata Kowalska (cz. 2 i 3)

Joanna Maślanka (cz. 7)

Ewa Zarzecka (cz. 5)